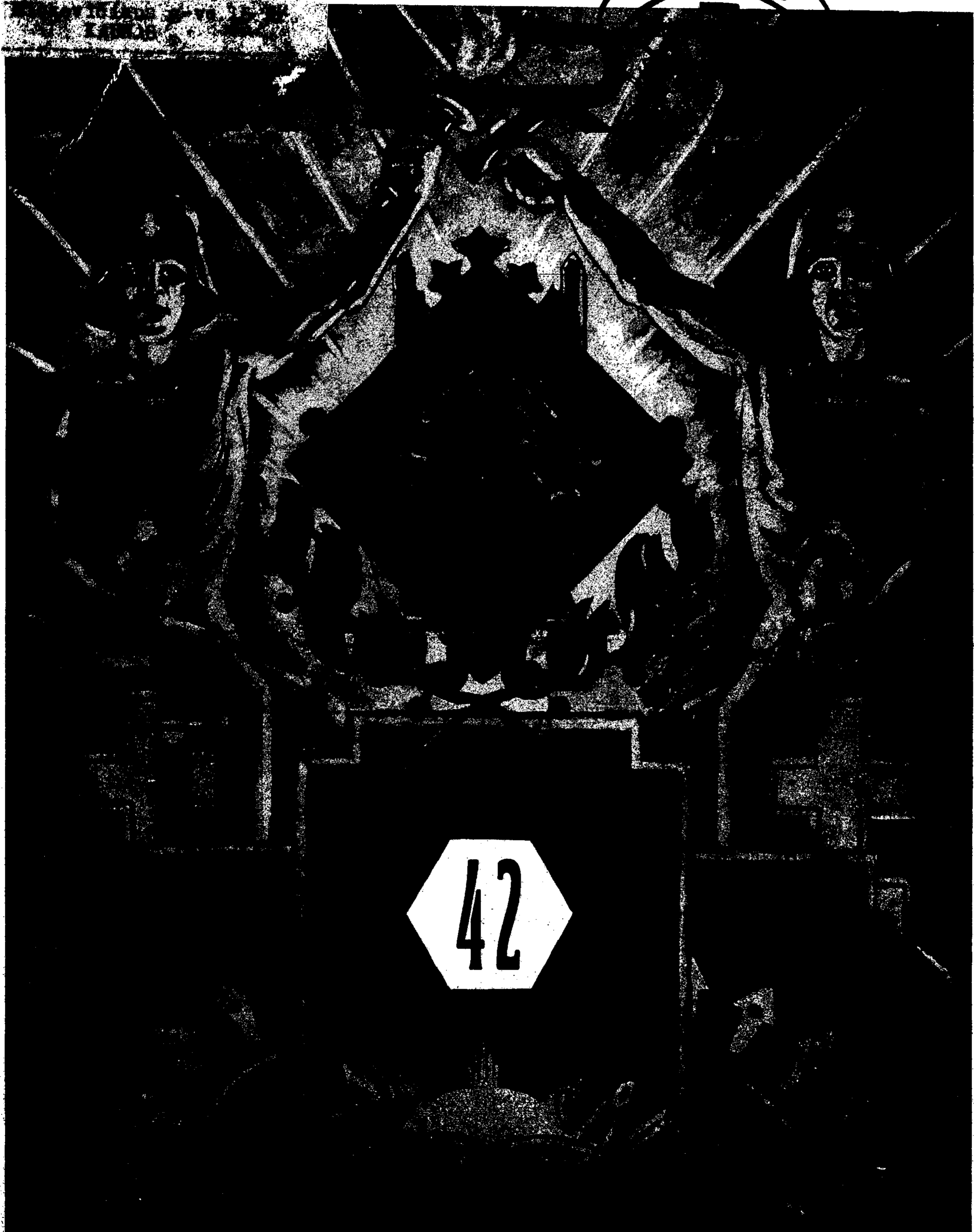

Karininkai Romovai
Kaina 30 ct.

LIETUVOS

Kaina 30 ct.

42

Pažymėtini įvykiai prieš 10-11 metų.

1918 m. lapkričio mėn.

- 1 d. Vilniuje pulk. (dabar gen. leit.) Grigaliūnas-Glovackis pradėjo organizuoti 1 pėst. pulką. Liudas Gira numatytas skirti Vilniaus karo komendantu. Vilniuje, Valstybei Tarybai saugoti, prie jos durų pastatyta pirmoji Lietuvos kariuomenės savanorių sargyba.
- 10 d. 1 pėst. pulke buvo tik 35 savanoriai.
- 11 d. Sudarytas pirmasis Ministerių Kabinetas.
- 21 d. V. Tarybos rūmuose įvyko vyresniųjų karininkų susirinkimas. Svarstė apie kariuomenės organizavimą.
- 23 d. Prasadėjo Apsaugos Tarybos darbas. Išleistas pirmas Krašto Apsaugos Ministerijai įsakymas.

1919 m. spalio mėn.

- 25 d. Įsteigta Eglaitės komendantūra. Bolševikų fronto kairiajame spaile palaikoma reta artilerijos ugnis. Smarkiau šaudė artilerija iš Daugpilio. Pasidavė nelaisvėn 4 bolševikai, iš jų 2 karininkai.
- „ Ties Mūro Panemune įvyko susirėmimas su bermontininkais. Į Raseinius atėję keli šimtai bermontininkų išvaikė mūsų komendantūrą ir, išstatę sargybas, padarė pas vietos gyventojus kratas. Komendantūros kuopa atsitraukė į Betygaį.
- „ Į Salako miestelį atėjo lenkų eskadronas.
- 26 d. Bermontininkai iš Mūro Panemunės išsivežė Bauskėn mūsų policiją ir valsčiaus valdybos narius. Ties Mūro Panemune įvyko susirėmimas su bermontininkais. Pasvalio komendantūros dalys bermontininkus išvaikė. Į Lygumų apylinkę bermontininkai vėl sugrižo. Pavartyčių ir Puipių rajone (ties Šeduva) mūsų policija išvaikė bermontininkų žvalgus.
- „ Salako rajone lenkai įsiveržė į Trinkuškių kaimą, rekvizavo 6 vežimus avižų, Puslių kaime nušovė 6 kiaules ir 6 avinus ir Aštrakalnio kaime rekvizavo avižas (visi kaimai ties Vojašišio bažnytkaimiu). Veprių rajone 14 val. lenkai iš Sližių dvaro išgabeno dvarininko geriausius arklius, apylinkės kaimuose prisišaudė gyvulių ir prisiplėšė kitokio turto didžiausius vežimus išsivežė.
- 27 d. Bolševikai smarkiai apšaudė iš kulkosvaidžių mūsų policiją ir sparną. Mūsų 1 kareivis užmuštas.
- „ Bermontininkai užpuolė Raseiniuose policiją, ją nuginklavo ir apiplėšė visas įstaigas. 10 val. bermontininkų grandis buvo besiarti-nanti į Puipių kaimą (prie geležinkelio Linkaičiai — Šeduva), bet mūsų policija šautuvų ugnimi juos išvaikė. 11 val. į Linkaičių stotį atėjo bermontininkų šarvuotas traukinys, bet, neprieš mūsų policiją, sugrižo.

- 27 d. Vakare sutemus bermontininkai vėl puola Puipių kaimą, bet taip pat mūsų policija atmušė. 2 mūsų kareiviai pateko nelaisvėn. Susirėmimuose ties Saločiais 2 bermontininkai užmušti, 6 sužeisti ir keletas paimta nelaisvėn. Susirėmimuose ties Biržais bermontininkai nuvyti Šembergo link.
- „ Į Rusteikių kaimą (4 klm. į vakarus nuo Smalvų) atvyko 30 lenkų, prisiplėšė grūdų ir kitokio turto ir išsivežė. Bėndrai Smalvų — Salako rajone lenkai slankioja po kaimus ir rekvizuoja nuo gyventojų visokią turtą. Lenkai puolė mūsų sargybą Balcariškių kaime (4 klm. į pietus nuo Stravininkų), bet buvo atmušti. Ties Vištyčio miesteliu lenkai apšaudė mūsų sargybą.
- 28 d. Pasvalio apskrities centras perkeliamas į Biržus ir sudaroma Biržų apskritis.
- „ Bolševikai įvairiose fronto vietose apšaudė mūsų policiją iš šautuvų ir kulkosvaidžių. Mūsų policija 1 kareivis sužeistas.
- „ Bermontininkai išplėšė ir labai išteriojo Bartkūnų kaimą (Pumpėnų valsč.). Pabiržėje pasirodė būrys raitų bermontininkų, bet mūsų policija juos tuojau išvaikė. Ties Vaškų miesteliu skraidė bermontininkų lėktuvas. Bermontininkai mėgino mišku eiti pirmyn ties Maželių kaimu (9 klm. į rytus nuo Šiaulėnų), bet mūsų policija buvo atremti. Skaudvilėje bermontininkai nuginklavo mūsų policiją.
- „ Lenkai užpuolė mūsų patrulius Kasperiškiuose (3 klm. į rytus nuo Pūnios) ir paėmė 3 kareivius nelaisvėn. Lenkai du kartu puolė mūsų sargybą Dembino dvare (4 klm. į pietų vakarus nuo Vievio). Abu puolimai atremti. Lenkų 1 kareivis užmuštas ir 1 sužeistas. Lenkai užpuolė mūsų patrulius ties Kaukinės kaimu (7 klm. į pietus nuo Stravininkų) ir paėmė 4 kareivius nelaisvėn.
- 29 d. Įsakyta Kauno batalionui iš Tauragės pereiti į Jurbarką.
- „ Bermontininkai Saločių valsčiuje plėšė kaimus. Mūsų partizanai juos užpuolė, atėmė išplėštą turtą ir grąžino gyventojams. Bermontininkus nuvijo Bauskės link. Ties Radviliškiu žvalgų susirėmimuose paimta 1 bermontininkas nelaisvėn. Ties Aukštelkių kaimu atbėgo keletas mūsų kareivių, pabėgusių iš bermontininkų nelaisvės.
- „ Tauragės komendantūra persikėlė į Šilalę.

Karo kalėjimo ir drausmės daliai reikalingi rikiuotės liktiniai vyresnieji ir jaunesnieji puskarininkiai. Privalo būti blaivūs ir turėti rimtas atestacijas. Kreiptis darbo valandomis dalies raštinėn — VI forte.

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

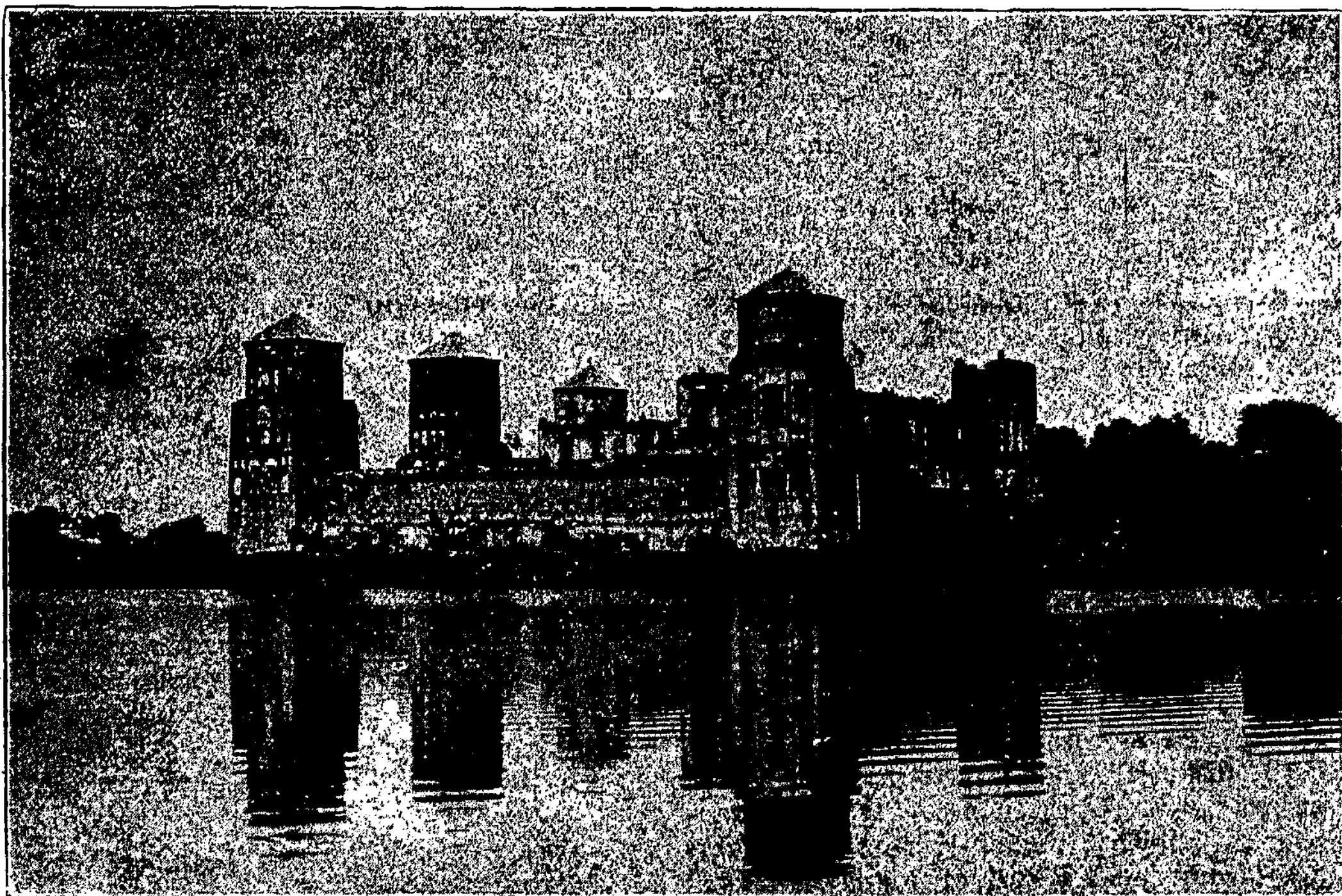
Kaunas, 1929 m. spalio m. 24 d.

Nr. 42 (542)

Lietuvos priešų darbai.

Lietuvos nepriklausomybės priešininkai vis dar negali nurimti ir visur, kur tik gali, stengiasi Lietuvai kenkti. Jie mano, kad valstybė lengviausiai galima susilpninti, ardant jos vidaus atsparumą, vienybę, skelbiant įvairių šmeižtų apie valstybės vadus

menė yra krašto nepriklausomybės laidas. Ne, čia veikia ir kiti faktoriai, bet apie juos mums čia ne vieta kalbėti. Suprasdami ginkluotų jėgų svarbą valstybės gyvenime, priešininkai ir stengiasi tas ginkluotas jėgas susilpninti, demoralizuoti, išardyti.

Lietuvos kunigaikščių Radvilų statyta Miro pilis dabartinėj Gudljoj.

ir atsakingus asmenis, bandant sukelti piliečių tarpe nepasitikėjimą savo vadais ir įvairiais kitais būdais. Todėl, jei tik mūsų valstybėje pasitaiko koks nors naujas įvykis, tuoj jis imamas aiškinti taip, lyg tai būtų buvęs didžiausios reikšmės dalykas, nuo kurio turėtų sudrebėti visi mūsų valstybės pamatai.

Apie tokius dalykus karių laikraštyje gal ir nevertėtų rašyti, jei jie nelieštų kariuomenės. Bet neužmirškime, kad mūsų priešininkai žino, jog kariuomenė, būdama svarbiausias akstinas tautos vadams kovoje dėl krašto laisvės ir nepriklausomybės, mūsų priešininkams yra pavojingiausia. Jie žino, kol krašto ginkluotos jėgos yra visiškai tvarkoj, tol kraštui jokio didesnio pavojaus nuo vidaus ir išorinių priešų negali būti. Negalime sakyti, kad tik viena kariuomenė

Štai kodėl apie Lietuvos priešų darbus mes nors laiks nuo laiko, bet turime rašyti.

Ši kartą daugiausia mums rūpi paminėti mūsų pietų kaimyno Lenkijos akcija prieš Lietuvą.

Lenkai visur ir visokiais būdais stengėsi ir stengiasi Lietuvai kenkti. Nekalbėsime čia apie atvirą ginkluotą puolimą lietuvių, į kurį mūsų kariuomenė savo laiku taip pat ginklais atsakė; neminėsime ir pasirašytų sutarčių laužymo, net mūsų sostinės pagrobimo, nes visi tie faktai lietuviams jau labai gerai yra žinomi. Ši kartą mes trumpai paminėsime tik mūsų priešininkų mėginimus bei norus kištis į mūsų krašto vidaus gyvenimą.

Šioje srity lenkai pradėjo veikti jau nuo pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės metų. Tik atsiminkime

garsiosios „P. O. W.“ organizacijos bylą. Juk tada buvo beveik visai suorganizuotas, bet dar nespėtas įvykdyti, planas išsprogdinti Lietuvą iš vidaus.

Iš vėlesnių laikų paimkime tik paskutiniuosius dvejus metus. Per tą laiką prie kiekvienos progos šiokiu bei tokiu būdu lenkai kišosi į mūsų vidaus reikalus. Geriausiu pavyzdžiu čia gali būti Plečkaičio avantiūra. Kiek patys Tauragės įvykiai turėjo ryšių su lenkų agentais, mes nesimame spręsti — kiti gal daugiau apie tai galėtų pasakyti, bet faktai mums parodė, kad pabėgę Tauragės riaušinininkai jau nuo pirmos pabėgimo dienos atsidūrė ypatingoje lenkų valdiškų įstaigų globoje. Vėliau tie riaušinininkai lenkų buvo ir dar iki šiol tebėra naudojami akcijai prieš Lietuvą, daugiausia mėginant paraližuoti mūsų vidaus gyvenimą: buvo daryti pasikėsinimai prieš atskirų asmenų gyvybę, buvo net gyvybės aukų, į Lietuvą buvo gabenami už lenkų pinigus ginklai, bombos, plečkaitininkų leidžiami ir platinami laikraščiai, atsišaukimai, proklamacijos; buvo mėginta ši šlamštą brukti net į karių rankas; pagaliau apie vyriausybę, karo vadovybę ir atskirus karius buvo platinami biauriausieji šmeižtai ir aibė kitų, iš piršto išlaužtų, gaudų.

Bet lenkų ir plečkaitininkų bičiuliavimasis išėjo jų pačių nenaudai: prieš juos dabar galanda dantį ne tik mūsų kariuomenė, bet ir visa Lietuvos visuomenė, o plečkaitininkų vardas Lietuvoje dabar yra susijęs su Tėvynės išdaviko vardu. Taigi visas plečkaitiados burbulas beveik jau pasibaigė niekais.

Dabar paimkime paskutiniuosius įvykius mūsų krašte — permainas mūsų valdžios viršūnėse. Kiek tuo reikalu šmeižtų, nesąmonių ir sensacijų buvo prirašyta apie mūsų kraštą ir kariuomenę lenkų ir kituose jiems palankiuose laikraščiuose, sunku ir

pasakyti. Buvo davinių, kad šiuo reikalu lenkų ir jų sėbrų tyčia buvo skleidžiami įvairiausieji gaudai ir pačioj Lietuvoj. Žinoma, prie to darbo galėjo prisidėti ir mūsų sensacijų mėgėjai, bet šiuo savo nesumanumu jie aiškiai patarnavo Lietuvos priešinininkams. Puolimai prieš Lietuvą ir jos kariuomenę atskirų lenkų laikraščių tęsiami ir toliau.

Dabar kyla klausimas, kodėl lenkai ir kiti mūsų nepriklausomybės priešinininkai stengiasi suardyti mūsų vienybę, sukelti neramumą, nepasitikėjimą, neapykantą, šmeižtus? Todėl, kad tai būtų jiems naudinga; todėl, kad suardę mūsų vienybę jie lengviau galėtų apsidirbti ir su visa Lietuva. O mes, pasidavę jų agitacijai bei propagandai, tuo pačiu padėtume Lietuvos priešams palaidoti tai, ką taip sunkiai savo krauju esame iškovoję.

Tad kas lieka mums daryti?

Pirmiausia, nekreipkime dėmesio į įvairius tuščius gaudus ir šmeižtus, tvirčiau ir vieningiau suburkime savo eiles, pasitikėkime savo vyriausybe, vadais ir viršininkais, kiekvienas sąžiningai ir atidžiai dirbkime tik mums pavestą darbą, nesikiškime į kitų reikalus, lavinkimės kiekvienas savo specialybėje, nuolat ugdykime išorinę ir savo vidurinę drausmę, ištvėringai siekime svarbiausią mūsų tikslą — Vilnių, neužmiršdami, kad pasaulyje, be Lietuvos, tur būt, nėra nė vienos kitos valstybės, kurios sostinė ir trečdalis teritorijos beveik dešimtį metų vargtų okupantų rankose; pagaliau neužmirškime, kad Tėvynės meilė, drausmė, tvarka, vienybė ir ramybė yra ne tik mūsų kariuomenės stiprumo, bet ir visos Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės tvirčiausias pamatas.

Majoras St. Raštikis.

Ateities karas¹⁾.

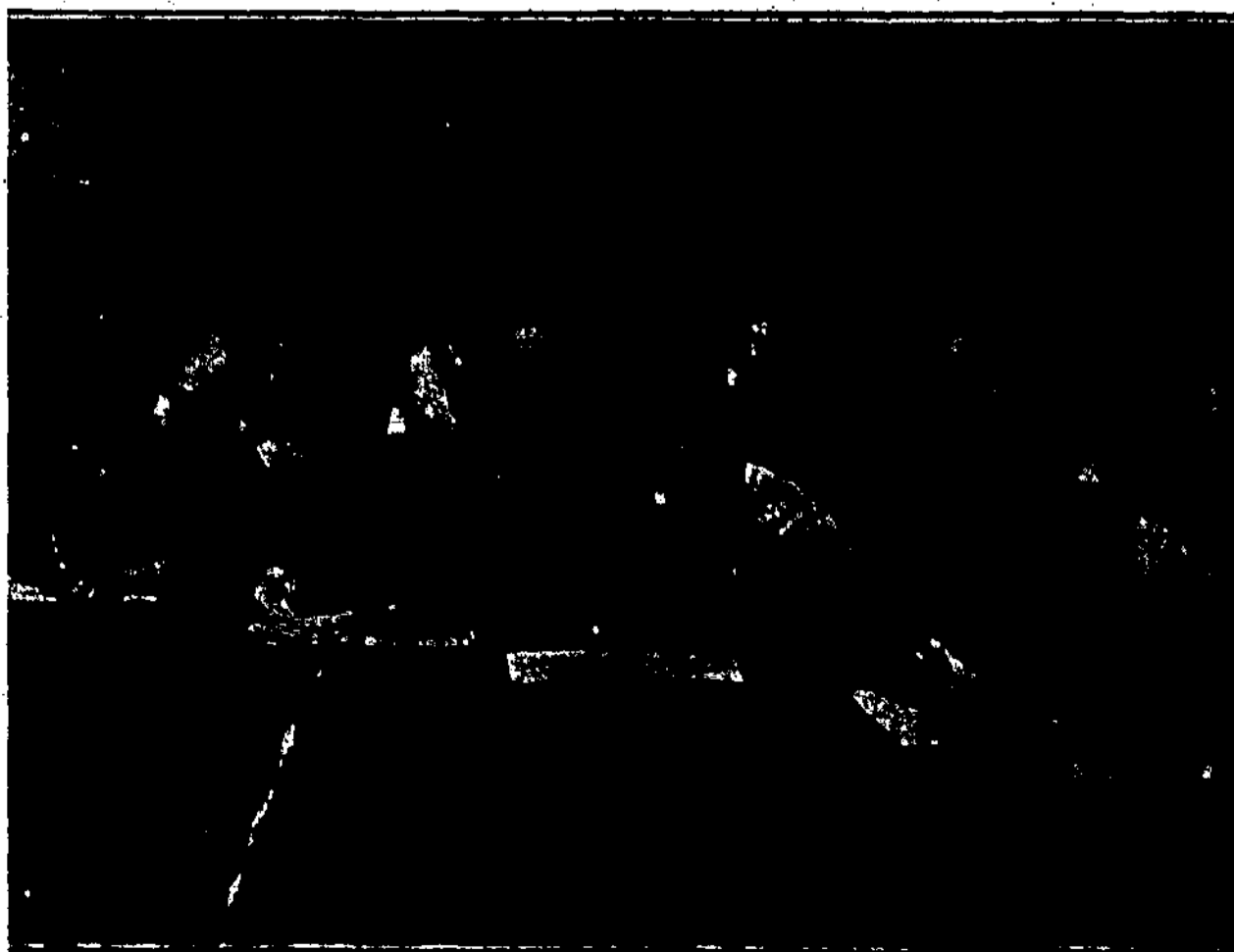
Tai buvo lemiamo mūšio išvakarėse. Raudonieji plačiu frontu prislinko prie mėlynųjų ginamų pozicijų. Pėstija dar nebuvo pradėjusi kautynių, bet lėktuvai ir tolimoji artilerija jau sekė savo reikšmingąją pasaką ir savo užėsiu mėgino nustelbti daugelio tankų motorų užimą, kurie raudonųjų fronto užpakaly, miškely ir krūmuose, rengėsi pulti. Akylai sekė raudonųjų divizijos vadas savo puolimo ruožė prieš pozicijas. „Na, patogesnės vietos mūsų tankų puolimui negali būti“, juokavo jis su savo palydovais, „į porą senų prieš tankų galima nekreipti dėmesio ir kertu lažybų, kad rytdienos tankų ataka ant mėlynųjų bus daug įspūdingesnė, negu kadaise gusarų atakos kad buvo. Bet norėčiau žinoti, ką ten tie rupūžės veikia, stačiai nieko nesuprantu!“.

Mėlynųjų pozicijos buvo lyg išmirusios. Tiksliausias maskavimas užbūrė kiekvieną jų gyvasties apsišėkimą.

Bet vos tik sutemo, atsirado gyvenimas — šiurpus gyvenimas — mėlynųjų gynimosi fronte. Slinko pirmyn pėstijos apsauga, visų ginklų rūšių žvalgai žvalgė vietą prieš pozicijas, mėgino, žymėjo, matavo

atstumus. Vidurnaktį prieš pozicijas šen ir ten išvažiavo mažos judrios mašinos ir iš anksto numatytu planu barstė žemės spalvos dulkes. Iš lėto dirvoje dirbo galingi, motoriniai, užduslintais motorais plūgai, versdami griovius ir tankams duobes. Grioviai ir tankų duobės čia pat maskuojamos žemės spalvos tinklu.

Švintant neliko jų nė pėdsako. Pozicijose vėl

Radio klasės kampelis ryšių batalione. Klausytojų paruošimas.

¹⁾ Šios mintys yra fantazijos kūryba. Bet jos yra imtos iš rimto specialaus užsieninio laikraščio (The Royal Tank Corps Journal) ir dėl to verta pagalvoti. Paslaptingos dulkes, raudonųjų žtaurus likimas, yra menil'as, chemiškoji miltelių pavidale medžiaga, nebijanti drėgmės, bet ji, palletus ją kita chemine medžiaga trit'u, bematant duoda keletą minučių galingą, baisią, iki baltumo kaitinančią liepsną.

nematyti gyvenimo žymės. Tik ore lėktuvai gaudė savo ryto giesmę.

Staiga — smarkus, galingas dundėjimas! Siaubingas šimto žiočių ugnies viesulas užpylė mėlynųjų pozicijas. Nudardėjo iš savo parengiamosios stovyklos raudonųjų tankai į masinį puolimą, glaudžiai sekami pėstijos retų vilnių.

Tačiau nuostabu — priešio pozicijose nei mažiausio judesio, nei vieno šūvio į atidardančius šarvuotus. Be galo susikaupęs jaudindamasis sekė divizijos vadas iš savo komanduojamo punkto „Ką tat reiskia? Ar tie biauzybės atsitraukę, ar... spąstai?“

Tankai ir pėstija prisiartino mažne 100 metrų iki priešio. Staiga artilerijos šūvių salvė trenkė į jų vidurį. Čia pat visa žemė aplink juos praplūdo ug-

nimi — bedūme ugnimi — smarkiu baltu karščiu. Lyg maži šešėliai, nyko žmonės ir mašinos ugnies jūroje. Priešaky einančių tankų, apačioje, staiga įgriūva žemė. Jie svyruoja ir prasmenga. Tolimesnieji likę užpakaly, mėgina išsigelbėti, grįžti, juos sučiumpa įsiutusi liepsna, detonuojantieji sprogimai plėšo orą. Be to, spigina mėlynųjų taikli ugnis.

Po ketvirčio valandos viskas buvo baigta: smilksančios krūvos žymėjo vietas, kur tik ką buvo tankai. Tos nelauktos tragedijos liudytojas — divizijos vadas įsiutęs alpsta iš pykčio.

Apie puolimo tęsimą nebėra kalbos: reikia stengtis galutinai iškrikusių dalių likučius iš ugnies gelbėti. Šiuo kartu nei garbės, nei grobio...

M. T. K.

Švietimo reikalai Lietuvoje.

(Iš p. švietimo ministerio pareiškimo spaudai).

Ko slekia Švietimo Ministerija?

Švietimo Ministerijos tikslas yra taip sutvarkyti krašto mokyklas, kad jos, teikdamos mokslo žinių mokyklos lankytojams, kartu juos ir auklėtų, keltų juose drausmės pajautimą, darbingumą ir norą tarnauti ir dirbuotis savo krašto naudai. Mokykla privalo sklepyti savo auklėtiniams tautinius, tikiškus, dorą pagrįstus, principus. Kadangi mokyklų lankytojų kontingentą daugiausia sudaro kaimiečiai, tai ir mokykla privalo stengtis ruošti kaimui tinkamus darbininkus, kurie galėtų ten dirbuotis mūsų visuomenės labui. To tikslo greičiau galima būtų pasiekti, turint tinkamą paruoštą prityrusių mokytojų kadra ir atitinkamą įrengtas ir mokslo priemonėmis aprūpintas mokyklas.

Pradžios mokslas.

Tautos švietimo pagrindą sudaro pradžios mokslas, nes jis turi būti prieinamas visai tautai. Pas mus Lietuvoje veikia ketverių metų pradžios mokykla. Tokių mokyklų visoje Lietuvoje yra šiuo metu 2.440 su 3.701 mokytoju, jų skaičiuje lenkiškų 30 su 49 mokytojais, žydiškų 135 su 250 mokytoju, vokiškų 18 su 31 mokytoju, rusiškų 15 su 19 mokytoju, latviškų 8 su 11 mokytoju ir mišrių 40 su 73 mokytojais. Tose vietose, kur mokyklų tinklas pilnai yra išvystytas, susidarė galimybė paskelbti visuotinį privalomąjį pradžios mokslą. Jis pradėtas vykdyti nuo 1928 metų pradžios dalinai, ir apima 60% visų mokyklų. Jo paskelbimo rezultatas pasireiškė tuo, kad 1928/29 mokslo metais mokyklą lankančių vaikų skaičius padidėjo 35%, palyginus su 1927/28 mokslo metais. Norint išvystyti privalomas pradžios mokslas visoje Lietuvoje, tektų atidaryti dar bent 300 naujų komplektų. Šiais metais numatoma tokių komplektų atidaryti dar apie 50, o toliau mokyklų tinklą didinti palaipsniui.

Be ketverių metų pradžios mokyklų, yra dar ir praplėstu mokyklų 6 metų.

Tokių mokyklų kol kas turime tik 19. Šiose mokyklose šalia bendrojo lavinimo dalykų yra dėstoma žemės ūkio mokslo pradžia.

Vidurinės mokyklos.

Keturių klasių vidurinės mokyklos, kaip parodė praktika, ne visai tinka mūsų krašto reikalavimams. Mokinių skaičius jose, laikui bėgant, ėmė mažėti, taigi Švietimo Ministerijai teko nuo šių metų pradžios sulikviduoti 14 vidurinių mokyklų, paliekant veikti tik 28 valdžios mokykloms ir 6 privatinėms. Tose mokyklose išeinamas pirmų 4 klasių aukštesniųjų mokyklų kursas, ir mokiniai, jas išėję, gali toliau stoti į 5 klasę. Žydų vidurinių mokyklų yra 14, vokiečių 2 ir latvių 1. Visos jos neturi valdžios mokyklų teisių.

Aukštesniosios mokyklos.

Ministerijos laikomų aukštesniųjų lietuviškų mokyklų yra 17, privačių („Saulės“, „Žiburio“ ir kitų draugijų laikomų) mokyklų 15. Kadangi šis mokyklų skaičius visai patenkina krašto reikalavimus, naujų tos rūšies mokyklų nebemanoma steigti.

Žydiškų aukštesniųjų mokyklų yra viso 14, lenkiškų 4, kurių viena Kaune išlaikoma valdžios lėšomis, vokiškų ir rusiškų po vieną. Visos jos neturi valdžios mokyklų teisių, išskyrus Ukmergės žydų realinę gimnaziją, Panevėžio lenkų gimnaziją ir Kaune valstybės lėšomis laikomą lenkų gimnaziją. Mažumų mokyklos gauna atitinkamą pašalpą iš valstybės biudžeto.

Specialinės mokyklos.

Šalia bendrojo lavinimo mokyklų ministerija rūpinasi ir specialinėmis, būtent, amatų mokyklomis. Tokių valdžios vidurinių amatų mokyklų ministerija kol kas turi tik 6. Jose mokoma daugiausia tik stalių amato, o kai kuriose (vesta ir metalo apdirbimo specialybe. Kol kas tik Kaišiadorių stalių amatų mokykla tėra išleidusi šiais metais savo pirmąją laidą, visos kitos mokyklos dar nėra davusios nė vienos laidos. Visas kursas jose išeinamas per 4 metus. Mokinių skaičius pradžioje nedidelis, pamažu auga (šiais metais tose mokyklose mokosi apie 300 mokinių). Šalia valdžios amatų mokyklų veikia dar 8 privatinės amatų ir namų ruošos mokyklos, kurioms valdžia teikia pašalpos, o nuo šių metų pradžios duotas leidimas Katalikų Darbininkų Draugijai įsteigti tokią mokyklą Dotnuvoje. Amatų mokyklas ministerija steigia atsargiai dėl dviejų priežasčių — viena stinga tokioms mokykloms tinkamų patalpų ir tinkamų dirbtuvių praktikos darbams, antra stinga ir kvalifikuotų mokytojų. Tuo tarpu tokie mokytojai, kaip stipendininkai, ruošiami užsienyje. Šiais metais užbaigė ten savo studijas 6 stipendininkai, kurie ir tapo paskirti į veikiančias mokyklas mokytojais. Amatams vystyti ministerija mano eiti dviem keliais. Vienas kelias — pačiai steigti mokyklas, bet šis kelias reikalauja daugiau lėšų. Kitas kelias teikti pašalpas organizacijoms ir atskiriems asmenims, kurie turi įrengtas dirbtuves, šalia kurių lengva būtų įsteigti ir pati mokykla. Šalia organizuotų mokyklų ministerija propaguoja ir trumpalaikius kursus ir tokius kursus globoja, pavyzdžiui, siuvimo bei kirpimo, automobilistų bei šoferių, mašinraščio, stenografijos, kulinarijos ir pan. Prie specialių mokyklų tenka priskaičiuoti ir aukštesniąsias meno bei muzikos mokyklas. Nuo šių mokslo metų Kauno meno mokykla veikia naujuoju įstatymu, muzikos mokykla toks įstatymas teberuošiamas.

Reikia dar pridurti, kad specialios mokyklas laiko dar ir kitos ministerijos, pavyzdžiui žemės ūkio Ministerija, Susisiekimo.

Universitetas.

Mūsų universitetas reikalauja reformų. Universitetas pradžioje neslėmė iniciatyvos pertaisyti savo statutą. Tą darbą teko pasiimti Švietimo Ministerijai, kuri yra paruošusi statuto projektą, ir net Ministerijų Kabinetas jau keliuose posėdžiuose jį nagrinėjo. Dabar pats universitetas išreiškė pageldavimą tarti savo žodį dėl to projekto. Universiteto statusas dar tebėra ruošiamose stadijoje ir visai suprantama, kad toks rimtas įstatymas turi būti apsvarstytas visu rimtumu. Reformos esmė — sudaryti mūsų universitetui tokias sąlygas vystytis, kad jame galėtų kilti mokslingumas, ir jis būtų labiau pritaikintas mūsų krašto reikalams ir mūsų pajėgumui.

Ką kiekvienas karys privalo žinoti apie arklių.

IX. Arkliedžių vidaus įrengimas.

Kalbant apie arkliedžių vidaus įrengimą reikia aptarti, kaip privalo būti:

- 1° įrengiami loviai,
- 2° įrengiamos dėžės,
- 3° pririšami arkliai,
- 4° daromos pertvaros ir
- 5° nurodyti privalomus arklidei įrankius.

1. *Kaip privalo būti įrengiami loviai.* Loviai arkliedėse gali būti bendri ar atskiri, kiekvienam arkliui. Jie gali būti daromi iš įvairios medžiagos, būtent: iš akmens, cemento, medžio. Šie pastarieji gali būti iš apskrito išdrožto medžio, tokių lovių labai daug galima užtikti mūsų kaimuose, arba iš storų lentų, arba nulieti iš ketaus ir emaliuoti. Ketaus (spiziniai) emaliuoti atskiri ir išardomi loviai laikomi dabar pačiais higieniškais, patogiausiais ir naujaušiais. Be abejo, tokie loviai prieinami tik turtingiesiems; kariuomenėje ir šiaip ūkyje tokius lovius sunku įtaisyti, o antra, tam nėra jokio reikalo.

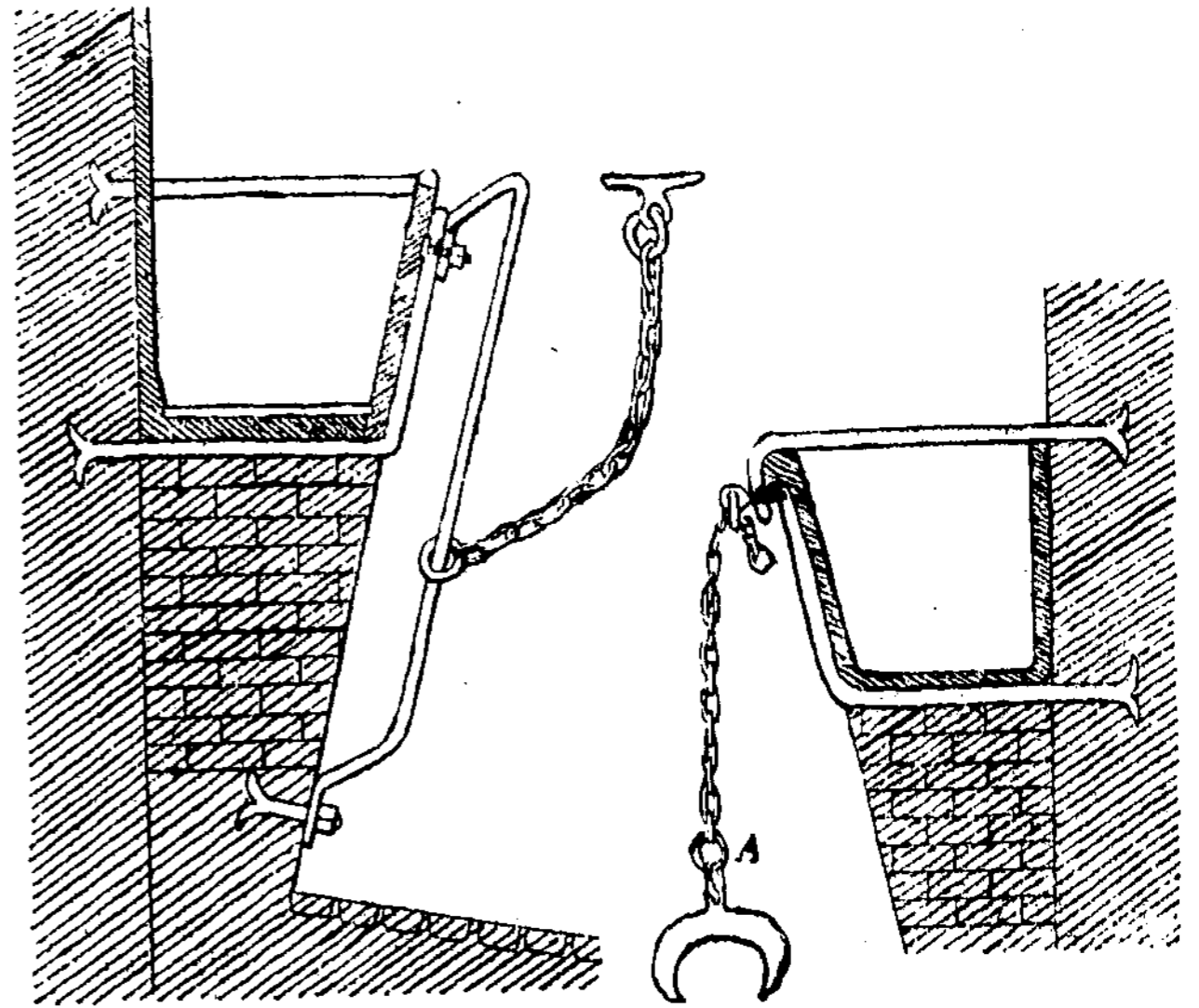
Mūsų kariuomenėje ir ūkiuose daugiausia sutinkami bendri loviai, todėl reikia žinoti, kad tie loviai turi būti padalinti į skyrius, kurie turėtų mažiausia 70 centimetrų ilgio kiekvienam arkliui.

Kokio tipo loviai būtų, visuomet reikia žinoti šias taisykles:

- a) lovių kraštai ir kampai privalo būti apskriti,
- b) lovių dugnas privalo būti nežemiau kaip 1 m. 10 cm. ir nedaugiau kaip 1 m. 20 cm. aukščiau nuo grindų,
- c) loviai privalo turėti nemažiau kaip 30 — 35 cm. gilumo ir tiek pat platumo dugne,
- d) viršutinis lovio plotis turi būti nemažesnis kaip 40 — 45 cm. ir

e) kaip jau sakiau, kiekvieno arklio lovio skyrius turi būti netrumpesnis kaip 70 — 80 cm.

Loviai gali būti pritvirtinti ar tiesiog prie sienos ar pastatyti ant tam tikro mūrinio pamato. Šiuo at-

Brėž. 1 nr. Lovių įrengimas ir arklių pririšimo būdas.

veju lovio pamatas privalo būti daug siauresnis apačioje, negu viršuje, tas reikalinga tam, kad stovėdamas ar besikeldamas arklys nenumuštų sau kelių ar galvos (žiūr. brėž. 1 nr.). Į lovius pilama arkliams avižos ir kartais vanduo, kai arklys nevedamas girdyti laukan, arba negirdomas iš atskiro kibiro.

Atidengiant paminklą Kupišky.

(Kalba, pasakyta spalio 2 d. gen. Grigaliūno - Glovackio krašto apsaugos ministerio vardu).

Prieš dešimtį metų mūsų brangią Tėvynę krėtė vidaus ir oro priešai. Iš rytų vis gilyn ir gilyn slinko raudonasis smakas, iš šiaurės siautė Bermonto gaujos, iš vakarų vežė ir plėšė viską okupantai, iš pietų nesnaudė mūsų amžinasis priešas — lenkai. Viduje žiauriai vlešpatavo okupantai, nes kas gi neatsimena kreishauptmanų, amforšterų, žandarų; okupantams padėdavo mūsų pačių išsigimėliai, kurie suvilloti trečiojo internacionalo obalsiais, ar Varšuvos sirenos balsais, traukė kas Maskvon, kas Varšuvos link. Rodėsi, lyg viskas žuvo, išganymo nėra ir reiks eiti atgal į verguvs, vos tik pradėjus gyventi.

Tuo metu prabilo jaunutė, priešų kamuojama Lietuva į savo geruosius vaikus; priminė mums šimtmetinę rusų verguvs, priminė mūsų seną garbingąją praeitį; žilasis Krivė priminė mums garbingus Gedimino, Algirdo, Kęstučio ir Vytauto laikus, kada mes buvome viešpačiai, o ne vergai. Gėda pasidarė geriesiems Tėvynės vaikams sėdėti namie, vilkti svetimųjų jungą, tarnauti svetimams ponams. Paklausė jie Tėvynės balso, paliko tėvus, motinas, žmonas, vaikus, ėjo ten, kur šaukė Tėvynė. Rinkosi į būrius, kuopas, batalionus ir pulkus. Ištraukė iš žemės surūdijusį kalaviją ir stojo mirtinon kovon su Tėvynės išoriniais priešais ir vidaus išsigimėliais.

Kaip audra besiantindama duoda save pajusti tolimais žaibais, perkūnijos garsais, vėjo ūžimu, o priešaudrinė tyła juo didesnė, juo audra baisesnė, — taip ir šie gerieji sūnūs pradėjo tai šen, tai ten savo jėgas bandyti su priešais. Pasirodė jau ir pirmieji dvasios galiūnai karžygiai, kuriems Tėvynės gerovė buvo už gyvybę brangesnė. Žuvo ties Kėdainiais

Lukšys, žuvo Kaune Eimutis, žuvo Alytuje karininkas Juozapavičius ir ties Jėznu keliolika.

Kaip grūdas mestas į žemę, kad duotų varpą su keliais desėtkais į save panašių grūdų, taip ir šių mūšinių kapi sukrėtė ir tuos, kurie dar snaudė. Pirmųjų didvyrių pasiryžimas, išvermė, klusnumas ir Tėvynės meilė šimteriopai padidino likusiųjų jėgas ir pažadino tūkstančius jaunuolių stoti į Tėvynės gynėjų eiles. Tiesiog stebuklingai išaugo Lietuvos ginkluotos jėgos, kurias sudarė ne varu verčiami, bet laisvi Lietuvos sūnūs, atėję savo noru į kariuomenę ir užmiršę viską, vedini didelio troškimo būti savo šalies šelmininkais.

1919 m. gegužės mėn. iš Lietuvos ginkluotų jėgų sudaromos grupės: Ukmergės ir Panevėžio. Neminėsiu čia apie pirmosios grupės kilniuosius žygius, o sustosiu ties antrosios veiksmis, kurios priešakyje ir man teko garbės būti.

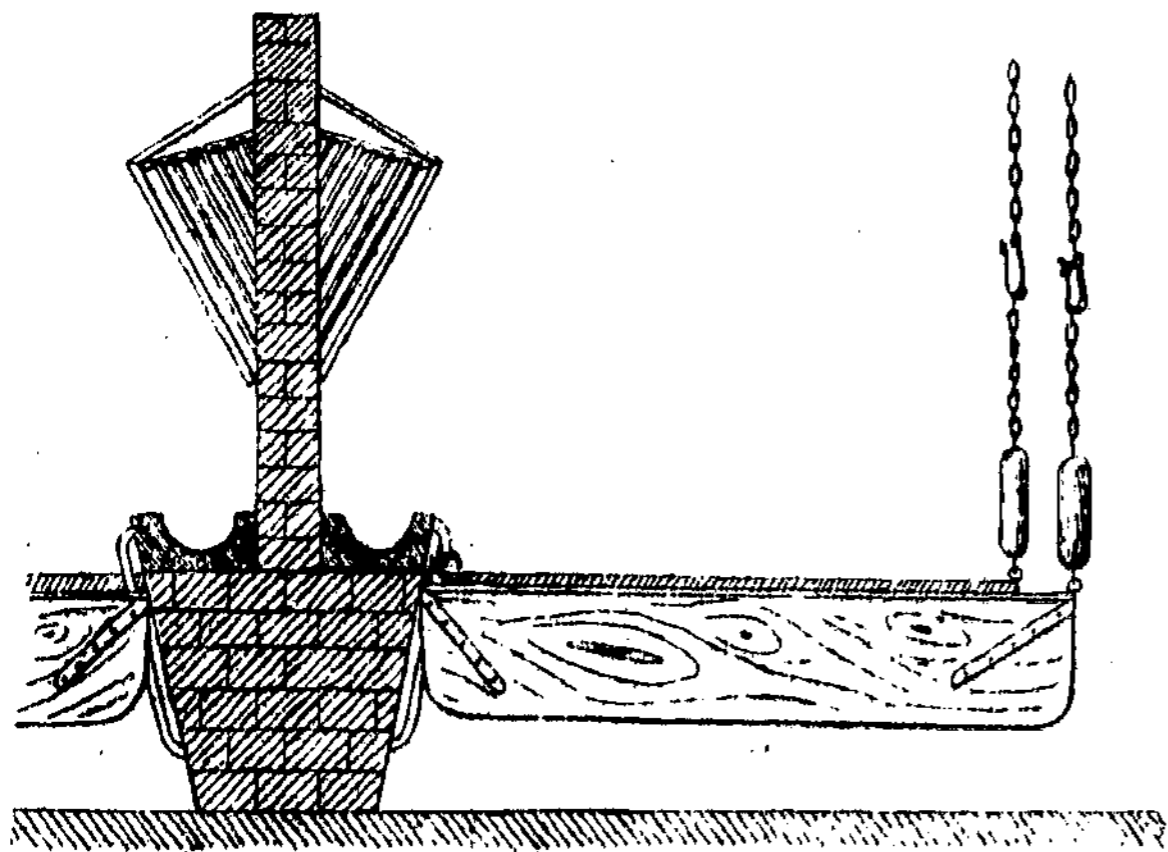
1919 m. gegužės mėn. gale garbingas 2 p. D. L. K. Algirdo pulkas su 1 baterija atvyko į Kėdainius; prie jo prisidėjo kilnūs Panevėžio batalionas, dabartinis 4 p. L. K. Mindaugo pulkas, užsigrūdinęs bekovodamas jau apie keturius mėnesius, su savo garsiuoju vadu karininku Variakoju (dabar krašto apsaugos ministeris) priešakyje. Iš čia per Upytę, Naujamiestį grupė perėjo Panevėžin, kur dar prisijungė atvykusi Joniškėlio mirties kuopa su karininku Michelkevičium priešaky. Kadangi jau priešas buvo netoli, tai karo žygiams teko jau su juo susirėmti.

Pirmieji susirėmimai įvyko Velžiuose ir Karsakišky; rimtieji susirėmimai įvyko ties Subačiumi ir Kupiškiu. Bolševikai čia sutraukė beveik korpusą savo jėgų, manydami mus vienu akimirksniu sutriuškinti. Manyti taip jie turėjo pagrindo, nes jų nuostoliai buvo nuolat iš Daugpilio papildomi, o mes jokių rezervų neturėjome; jie buvo gerai ginkluoti ir gerai aprūpinti šoviniiais, mes turėjome tik tai, ką su savimi atsivežėme bei afsinėšėme, o mūsų ginklų bei šovinių sandėliai buvo priešų užpakaly. Visa viltis gauti šovinių ir ginklų buvo

Pavyzdinčiai įrengtose arklidėse, kur yra vandentekis, kiekvienas arklys lovyje turi 2 skyrių: viename nuolat ar tik girdymo metu būna vanduo, į antrą piliamos avižos.

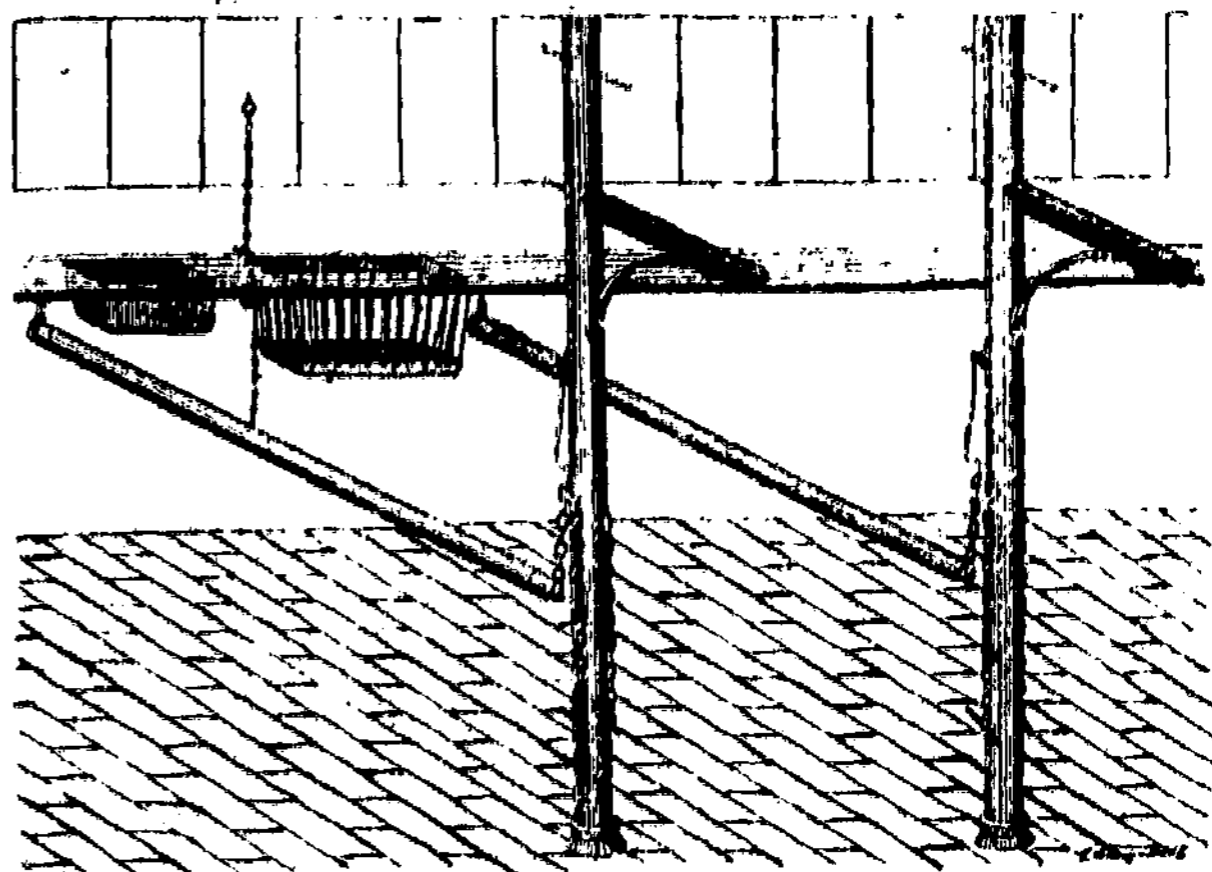
Mūsų kaimuose loviai nėra tokie blogi, kaip jie blogai pastatomi, būtent, daugumas ūkininkų nepritvirtina kaip reikiant lovių, o tiesiog stato juos ant medinių kaladėlių, įkastų tik į mėsą. Ūkininkas, atlikęs karo tarnybą, privalo žinoti, kad toks lovių pritvirtinimo būdas yra labai blogas ir pavojingas arkliams, nes tokie loviai dažnai apverčiami ir, jei arklys pririštas prie sienos, jis sužeidžiamas. Todėl lovius reikia statyti ant stiprių pamatų, kad arklys negalėtų jų apversti.

2. *Kaip įrengiamos ėdžios.* Ėdžios, kaip ir loviai, gali būti bendros ir atskiros, padarytos iš medžio ar geležies, ar mišrios (išilginiai medžio, o skersiniai — geležies). Bendrai ėdžios būna pritvirtintos aukščiau lovių, bet kartais jos gali būti ir greta jų ir vienoje aukštumoje (žiūr. br. 2 ir 3 nr. nr.). Jei

Brėž. 2 nr. Ėdžios ir pertvarų pakabinimo būdai.

ėdžios yra aukščiau lovio, tai jų apatinis kraštas turi būti 30 — 40 cent. aukščiau lovio viršutinio krašto. Ėdžių skersiniai rąstai privalo apačioje būti ties pat siena, o viršuje nuo jos atsitolinę. Tarp skersinių

Brėž. 3 nr. 1. Lovys ir ėdžios kartu.
2. Geležinių pertvarų pavyzdys.

rąstelių turi būti 10 — 12 cm. tarpo. Ar ėdžios reikalingos, ar ne, apie tai įvairiuose kraštuose įvairiai sprendžiama; vieni sako, kad jos būtina reikalingos, kiti priešingai, jų visai nepripažįsta. Mūsų kavalerijoje ėdžių visai nėra, todėl šienas dedamas į lovius. Be abejo tas turi teigiamų ir neigiamų pusių, bet apie tai pakalbėsime kitą kartą.

3. *Arklių pririšimo būdai.* Bendroje arklidėse arkliai rišami prie geležinės rinties, pritvirtintos prie lovio (br. 1 nr.). Kariuomenės dalių arklidėse ir bendrai didelėse arklidėse patartina arklių pririšimą įrengti taip, kad grandis nuolat liktų prie ėdžių, t. y.

tik nugalėjus — karo grobis. Vienam lietuviui teko kautis su 15—20 priešų karių, turint dar ir savo užpakalyje nemažai tokių, kurie įvairiais būdais stengė priešui padėti.

Tačiau nebuvo ir būti negalėjo tos jėgos, kuri sugebėtų Lietuvos geruosius sūnus sulaukyti, nors mes buvome pusnuogiai, pusbasiai, beveik be ginklo, mitome tik tuo, ką galėjo mums suvarginta visuomenė patiekti, tačiau su karšta Tėvynės meile širdyse, su tvirtu pasiryžimu priešą nugalėti, su neapsakoma išverme, su dideliu pasišventimu, beveik dvisavaitinės bepaliovos kautynės baigėsi visišku laimėjimu. Priešas nustebo, pabūgo ir... spruko, palikdamas mūsų rankose nemažą skaičių arklių, patrankų, kulkosvaizdžių, šautuvų, šovinių, lauko virtuvių net su pagamintu valgiu, vežimų. Išgąsdintas mūsų atkaklumu priešas taip greit bėgo, nepalsant įvairių politkomių ir vojenkomių šauksmų, kad vos tik dešimtą dieną galėjome sugauti jo uodegą.

Šios kautynės ir mums nemažai kainavo. Ne vienas iš mūsų rado čia amžiną poilsį, tai liudija Velžių, Subačiaus ir Kupiškio kapai. Priėmė šaltoji Lietuvos žemelė Panevėžio apskrities ne vieną Lietuvos didvyri, ne vieną karžygi, ne vieną jaunuolį, atvykusį iš Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių ir kitų Lietuvos vietų, nuo okupantų Tėvynės gelbėti. Veltui žilas tėvelis laukė savo senatvėje paguodos, veltui sengalvėlė — motinėle laukė sūnelio prie krūtinės priglausti, veltui laukė jaunoji mergelė savo bernelio iš karužės begrįžtančio. Jie atsigrūlė šaltojoni Lietuvos žemelėn, kurią taip mylėjo, jie išvyko ten, iš kur niekas dar negrįžo, tačiau jie nemirė, nes jų dvasia nuolat su mumis, jie seka iš aukštybių mūsų darbus, jie liepia mums, kad mes būtume pasišventę, pasiryžę visad ginti Lietuvos Nepriklausomybę, būti klusniais savo vadams, vyriausybei, kautis ir mirti už tuos idealus, už kuriuos ir jie besikaudami savo galvas padėjo.

Kad šių didvyrių, šių dvasios galiūnų, šių karžygių dvasia yra gyva, liudija ištisa eilė monumentų, kuriais dėkingoji

visuomenė puošia jų kapus, liudija tos gėlės, tos žaliosios rūtis, kurlomis mergelės, jiems kariuomenėje tarnaujant, puošė jų žirgus, o šiandieną puošia jų kapus. Kiekvienas toks paminklas privalo turėti kiekvieno širdyje iškaltą parašą: „Lietuvi, sustok, pagerbk šią vietą, nes čia mes kirtome, kad tu laisval gyventum“.

Reikia nepamiršti, kad dar beveik trečdalis Lietuvos su Lietuvos širdimi Vilnium velka okupantų jungą, kruvinomis ašaromis verkia baltojo erelio nagais draskoma. Šaukiasi mus okupuotos Lietuvos ūkininkas, kurio derlių ir turta plėšia lenkų žandaras, šaukiasi mus lietuvė — motinėle, kurios vaiką jėga velka lenkų mokyklon, šaukiasi mus Didžiojo Vytauto, Dr. Basanavičiaus ir kitų milžinų kapa. Kur mes turime ieškoti savo stiprybės, pavyzdžių. Aišku, kad tikrai čia, tikrai čia ir niekur daugiau, tikrai prie milžinų kapų, prie tokių paminklų mes turime dažnai rinktis ir šiems šluose kapuose esantiems milžinams turime prisiekti, kad mes jų įsakymus įvykdysime, kad mes išgelbėsime savo brolius iš baltojo erelio nagų ir visi kaip vienas stosime, kai išmuš gelbėjimo valanda ir išgirsime savo Tautos Vado aple tai šūki.

Man tenka didį garbę Krašto Apsaugos Ministerijos, p. Krašto Apsaugos Ministerio pulk. Variakojo ir savo, kaip jūsų vado, vardu jums, karžygiai, kurie čia radote savo amžino poilsio vietą, tarti: „Didvyriai ir dvasios milžiniai, kurie savo pareigas esate jau šventai atlikę, mes pasizadame visi kaip vienas, kad pasistengsime eiti jūsų pėdomis, būti ištikimais Tėvynėi ir savo vadams, kaip kad buvote jūs ištikimi; pildyti savo pareigas taip, kaip jūs pildėt. Tebūne jūsų išvermė, pasiryžimas, pasišventimas, drausmingumas, klusnumas, narsumas ir Tėvynėi ištikimybė mums pavyzdžiu, o jums lengva toji Lietuvos žemelė, kurią jūs taip mylėjote ir dėl kurios, iš nuožmaus priešų vaduodami, atidavėte tai, kas yra kiekvienam žmogui brangiausia, būtent gyvybę“.

taip kaip nurodyta br. 1 (iš dešinės). Ši arklių pririšimo būdą nemėgsta turtingos arklidės, nes grandis, arkliui bejudant, daro gan nemaža triukšmo, todėl tokiose arklidėse arkliai rišami 2 odiniais diržais, slankiojančiais geležinėse rinkėse.

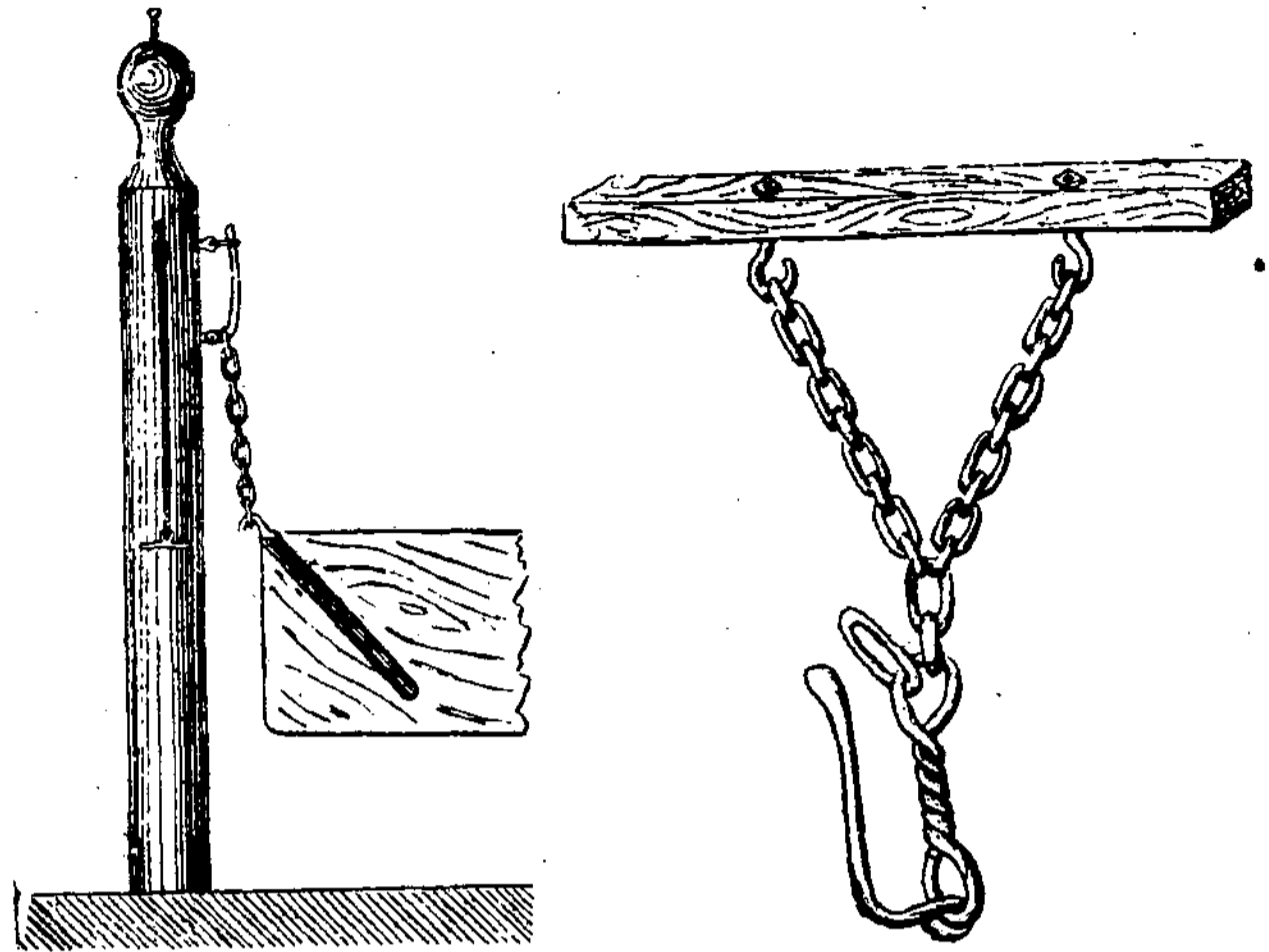
Kariuomenės dalių arklidėse be to reikia dar turėti vieną rintę tarp lovio ir ėdžių. Prie šios rinties pririšami arkliai tuomet, kai nenorima, kad jie atsigultų, t. y. kai arkliai pabalnoti ar pakinktuose. Kaip ten arkliai būtų rišami, tačiau reikia griežtai skirti dienos ir nakties meto pririšimai, t. y. kariuomenėje dienos metu arkliai turi būti rišami prie žiedo, esančio tarp lovio ir ėdžios, o nakties metu, arba esant reikalui, prie žiedo, esančio lovio priešakinėje sienelėje. Mūsų kavalerijoje arkliai rišami pagalba specialėmis grandinėmis, kurios vieno galo branktukas praleidžiamas pro kantaro žiedą, kito galo — pro žiedą, esantį lovio priešakinėje sienelėje, ar pro žiedą, esantį tarp lovio ir ėdžių. Grandinė taip padaryta, kad reikiant galima būtų sutrumpinti ar pailginti ją.

4. *Arklių pertvaros.* Daugiausia išsiplatinusios arklių pertvaros užsienių kariuomenių kavalerijoje. Yra storų ir plačių lentų pertvarų (br. 2), priešakinių savo galu pritvirtintos kabliu, „S“ pavidalo, o užpakalyje arba tiesiog prie arklidės lubų, arba prie tam tikro stulpo viena ar dviem grandimis (brėž. 4). Visais atvejais pertvaros privalo būti taip prikabinotos prie lovio ir lubų, ar stulpo, kad reikiant galima būtų greit vieną jų galą atkabinti. Tas būtina, nes kartais neramus arklys besispardydamas gali per pertvarą perkelti koją, ar atsigulti po pertvara ir paskui negalėtų atsikelti. Panašių atsitikimų kariuomenėje gan daug būna.

Iš šio aprašymo atrodytų, kad pertvaros lyg ir nereikalingos. Jei mes didelį arklių skaičių laikytumėm be pertvarų, tai nelaimingų atsitikimų su arklias turėtumėm dešimteriopai daugiau, nes arkliai laikas nuo laiko mėgsta pasimušti tarp savęs, todėl suvaldyti juos be pertvarų būtų labai sunku, o iš kitos pusės, daug arklių galėtų susižeisti.

Kariuomenėse, kur pertvaros daromos iš plačių ir storų lentų, iki šios dienos ginčijamasi, kokios pertvaros yra geresnės; iš lentų, ar iš apskritų medžio rąstų, ar galų gale iš geležinių volelių. Kol kitur šis klausimas buvo ir yra ginčijamas, pas mus jau seniai yra įvestos medinių rąstų pertvaros. Šių rąstų vienas galas grandimi pritaikintas prie lovio, antras — prie stulpo, ant kurio kabinamas arklio apšarvavimas. Kadangi kai kurie arkliai mėgsta

graužti medį, todėl priešakinis rąsto galas apmušamas skarda; labai gerai, jei kitas rąsto galas apvyniojamas šiaudais, tuomet arklys pradėjęs spardyti, nesusižeidžia kojų.

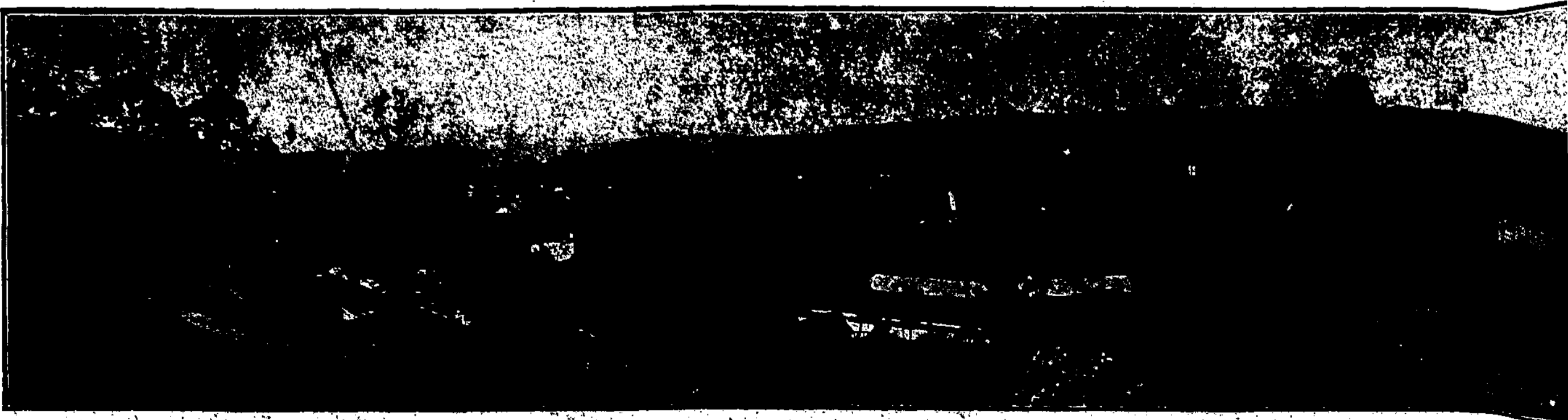
Brėž. 4 nr. Iš kairės: užpakalinis stulpas, palaikantis pertvarą; iš dešinės: dviguba grandis pertvarai pakabinti.

Šis būdas yra labai patogus ir svarbiausia pigus, todėl mūsų sąlygose jis yra visai geras. Be abejo, geriausiomis pertvaromis reikia laikyti pilnos pertvaros iš lentų apačioje ir iš siaurų lentelių, kopėčių pavidalo, viršuje, bet tuomet reikėtų daug lentų, todėl, iš dalies, šis būdas ne visai patogus.

Mūsų kavalerijos, ypač gusarų pulko, arklidėse yra kelių tipų pertvarų, pririšimo. Kai kurios arklidės, pav., mokomosios k-dos yra įrengtos pavyzdinčiai, todėl, manau, neprošali būtų mūsų kitų ginklų rūšių kariuomenės dalių kariams-ūkininkams su tomis arklidėmis geriau susipažinus, aplankius jas nors ir sekma dieniais. Pulko vadovybė, be abejo, su mielu noru viską parodytų ir paaiškintų.

Priešakinis pertvaros galas turi būti prikabinamas arklio krūtinės aukštumoje ir paskui turi eiti lygia-grečiai su grindimis. Savaimė aišku, kad visų tipų pertvaros turi būti tokio ilgio, kokio yra visas arklių gardas, t. y. arti 2 m. 50 cent.

5. *Pagalbiniai arklidėje įrankiai.* Kartais arklidė turi gan didelį arklių skaičių, o kuo daugiau yra arklių, tuo daugiau joje darbo, tuo daugiau turi būti

žiūrima švaros ir tvarkos. Norint visa tai atlikti naudojant mažiausią žmonių skaičių, kiekvienoje arklidėje reikia turėti šie įrankiai:

1. Dideli kastuvai, geriausiai su užlenktais šoniniais kraštais arklių mėšlui sutvarkyti ir smėliui išbarstyti.

2. Šluotos — arklių gardams, grioveliams, takams šluoti.

3. Šakės, šiaudams ir mėšlui išnešti, kratyti, pašarui krauti ir t. t. Pageidaujama, kad šakės būtų medinės.

4. Vežimėliai mėšlui iš arklidės išvežti.

5. Kibirai, mediniai ar metaliniai, bet pageidaujama mediniai: pigiau kainuoja ir geriau girdyti arklius didelių šalčių metu. Kibiras reikalingas kiekvienam arkliui atskirai kaip higienos, taip ir patogumo atžvilgiu.

Tais pačiais kibirais mazgojami arklių nasrai, lyties organai, kojos ir kartais visas arklys, jei aplinkybės neleidžia arklių išmaudyti. Savaiame aišku, kad kibiras, po kiekvieno arklio mazgojimo, turi būti gerai išmazgotas ir išdžiovinintas.

6. Mazgotės — arkliui nuplauti.

7. Mediniai peiliai arklių kanopoms nuo mėšlo ir purvo valyti. Taip pat jais valoma aptaškyta uodega, šepetukai, kojos ir pilvas nuo didesnių purvo gabalų.

8. Šiaudinės pintos gniūžtės — ištrinti sušilusį arklių ir nuvalyti jį nuo purvo.

9. Vilnoniai skudurai — arklių išvalius šruopu ir šepėčiu, jais trinama, kad visiškai būtų pašalintos nuo arklio plaukų dulkės ir kad plaukai gražiau blizgėtų.

10. Sandėliukai avižoms ir šienai sukrauti.

11. Spintelės, kur sudėti šruopai, šepėčiai ir mediniai peiliai kanopoms valyti. Tokios spintelės turi būti kiekviename būryje; spintelėse turi būti atskiros pertvaros kiekvieno arklio valymo įrankiams.

12. Specialės pertvaros moliui ir smėliui laikyti.

13. Medinės kaladės ir stumuokliai molio grindų taisymui ar įrengimui.

Bendrai, geroje arklidėje privalo būti gan daug įvairių įrankių, bet, kadangi šie įrankiai yra labai paprasti, todėl kiekvienas ūkininkas gali juos pasigaminti ir tuo palaikyti savo arklio sveikatą.

Kav. kap. Kraunaitis.

Kaip išsigydyti nuo kojų prakaitavimo.

Kiekvienas žmogus pasakys, kad nemalonu ir nepakenčiama arti sėdėti su tuo, kurio prakaituoja kojos. Bet tas pats irgi pergyvena gan nemalonų jausmą. Šie visi nemalonumai ekonomiškai ir higieniškai žmogui yra žalingi.

Prakaitavimą kojų laikyti kaip ligą retai kam teateina į galvą, o specialiai kreiptis pas gydytoją patarimu — retas įsidrąsina.

Norint kalbėti apie priemones prakaitavimui pašalinti, reikia nurodyti priežastis ir aplinkybes, kada pasireiškia prakaitavimas. Blogai išvėdintas kambarys esti drėgnas — tas pats ir su netinkama avaline, kur drėgnumas — pirmoji prakaitavimo priežastis. Guminė arba su guminiiais padais avalinė, dažnas kojų sušlapimas, ilgai nenuimant, po kelias paras, avalinės (būdint, ilgai žygiuojant, keliaujant) — tai yra kliūtis, kurios neleidžia gero oro prie kojų, ir yra didžioji kojų prakaitavimo priežastis. Kojų odos nešvarumas, retas kojinių pakeitimas yra priežastimi ir didesnių ligų. Kasdieninis kojų plovimas su muilu (einant gulti), nežiūrint kokiose aplinkybėse žmogus esti (žygyje, ekskursijoje ar kitur) — didžiausias higienos patarnavimas žmogui išsigelbėti nuo šio nemalonumo ir išgelbėti sveikutesius nuo nemalonaus kvapo, sąryšy su kojų prakaitavimu.

Dabar prieinam prie gydymo priemonių. Pirmiausia, žinoma, turime pašalinti minėtas priežastis ir tik po to pradėti gydymą. Bet reikia pažymėti, kad mazgojant kojas, reikia vartoti gerą muilą ir po to sausai nušluostyti, dažniau mainyti

kojines arba autus. Tačiau kai kuriais atsitikimais (jei senas prakaitavimas) šitų priemonių neužtenka, kad visai išsigydytu. Tuomet rekomenduojama kojoms daryti šiltas tynes (15—10 min.). Vandenyje praskiesti „marganco rūkštaus kalio“ (kristalo pavidale) kol vanduo pasidarys tamsiai ružavos spalvos. Arba pridėti į vandenį 1—2 valgomus šaukštus „formalino“ (minėti vaistai gaunami kiekvienoje vaistinėje ir pigiai kainuoja). Po tynės reikia kojas išmazgoti su muilu kambarinės temperatūros vandenyje ir gerai nušluostyti. Prakaitavimui išgydyti patariama vartoti labai pigūs milteliai vadinami „boro“ rūkštis milteliai“ (acidum boricum pulveratum). Prieš einant gulti reikia išmazgoti kojas ir kitą rytą išbarstyti jas minėtais milteliais (daugiau tarp pirštų) ir truputį įberti į kojines. Po vienos arba dviejų dienų kojines reikia pakeisti švariomis. Toks gydymas padeda gana greit, kartais po 4—10 dienų. Jeigu po visų aprašytų priemonių vartojimo kojos nenustoja prakaitavusios, tad būtina kreiptis pas gydytoją pasitarti dėl daugiau sudėtingesnio gydymo.

Bendrabučiuose, kareivinėse ir šeimyniniame gyvenime kojų gydymas nuo prakaitavimo ir, bendrai, jomis rūpinimasis pasireiškia labai dideliu, brangiu, higienišku ir kultūriniu laimėjimu šalyje.

Manau, kad šis dr. Kalistovo patarimas dėl kojų prakaitavimo, išspausdintas š. m. žurnale „Fizikultūra ir sportas“ 7 nr., patarnaus ir mums.

Laisvai vertė V. Juodvalkis.

Žuvusiems kariams paminklas Kupišky.

1919 metais kovose su bolševikais Kupišchio apylinkėje žuvo 60 Lietuvos karių. Tie žuvusieji palaidoti Kupišchio parapijos kapinėse. Tie kapai keletą metų iš eilės nebuvo niekieno prižiūrėti, apleisti, žole apžėlę, beržiniai kryželiai pakrypę, liūdna buvo kupiščėnams žiūrėti į kapus tų, kurie, juos atvauduodami iš bolševikų priespaudos, paaukojo savo brangiausią turtą — gyvybę, bekovodami už mylimos šalies gerovę, laisvę ir nepriklausomybę.

Prieš dvejetą metų Vyriausios karių kapams tvarkyti komisijos rūpesčiu Kupišchio kapinėse karių kapai tapo sutvarkyti ir pastatyti prie kiekvieno kapo su užrašais betoniniai kryželiai.

Pagaliau 1927 m. gegužės mėn. 15 d. Kupišchio visuomenės organizacijų ir įstaigų atstovai pavedė vietos šaulių būriui rūpintis žuvusiems kariams paminklo statymu. Šaulių būrys šio darbo iniciatyvą tuojau į rankas paėmė. Darbas buvo be galo sunkus, bet vis dėlto buvo privestas iki galo.

Viename vietos šaulių būrio susirinkime buvo išrinkta trijų asmenų komisija: mokytojas Puodžiūnas pirmininku, mokytojas Vaičaitis sekretorium ir vidurinės mokyklos direktorius ponas Eidukas trečiuoju nariu.

Pirmiausia teko organizuoti aukų rinkimą. Nepakako pasitenkinti vien Kupišky, bet teko atlaidų dienomis organizuoti rinkliavą ir apylinkės miesteliuose. Aukus rinkti padėjo vietos moksleiviai. Taip pat gausingesnėmis aukomis prisidėjo Liet. Katal. Moterų D-jos Kupišchio skyrius, vietos „pavasarininkų“

kuopa, Vilniui vaduoti sąjungos Kupišchio skyrius. Šios organizacijos paaukojo kiekviena po 100 litų. Vietos savivaldybė paskyrė 200 litų. Daugiausia lėšų teko įdėti pačiam Kupišchio šaulių būriui.

Komisija pagamino paminklo projektą ir patiekė skulptoriui A. Aleksandravičiui peržiūrėti ir ištaisyti.

Paminklo statyba buvo vykdoma š. m. liepos ir rugpiūčio mėn. Statybos metu daug kuo prisidėjo vietos klebonas kunigas Baltrimas. Paminklas kainuoja 3000 litų.

Dėliai paminklo pastatymo vietos buvo kilę du sumanymai. Viena grupė norėjo pastatyti aikštėje prieš bažnyčią, kita grupė — kapinėse, kur guli palaidoti žuvusieji kariai. Susitarė statyti kapinėse.

Kupišchio parapijos kapinės yra rytų pusėje apie 1 klm. nuo miesto. Paminklas pastatytas aukščiausioje kapinių vietoje, betoninis. Jo pamatas 2 mtr. įleistas į žemę, kvadratinės formos, kraštinės po 3 metrus. Iš apačios yra 3 juodos spalvos laiptai. Viršui laiptų 1 mtr. aukštumo pilkas kūbas, kurio šonuose yra 4 juodos lentos su užrašais: priešakinėje paminklo pusėje — *Brangieji tautos milžinai, per amžius palaiminti būkit! Kentėdami, gyvybę aukodami — Lietuvai laisvę iškovojojot.* Kairiojoje paminklo pusėje — *Garbinga mirti dėl tėvynės.* Užpakalinėje pusėje — *Garbingiems kariams, žuvusiems 1919 — 1920 m. kovose dėl Lietuvos laisvės. Dėkinga visuomenė ir Kupišchio šaulių būrys 1929 m. ir dešiniojoje paminklo pusėje — čia palaidota 60 Lietuvos karių.*

Paminklo žuvusiems dėl Lietuvos nepriklausomybės atidengimas Kupišky.

Ant kūbo stiebiasi 2 mtr. aukščio balta prizmė, kuri užsibaigia iš visų keturių pusių šviesiai pilkos spalvos Gedimino stulpais. Ant Gedimino stulpų iškyla baltas mažas kryželis. Paminklas nuo žemės paviršiaus 6 mtr. aukščio. Prizmės priešakinė pusė papuošta juodu Vyties kryžiumi su kalaviju, kairioji — šaulių skydu ir sukryžiuotais šautuvu ir trimitu, užpakalinė — viršuje kvadratu Vytis ir apačioje rūtų šakelė sukryžiuota su ąžuolo lapu ir dešinioji — juodu kryžiumi.

Spalių mėn. 2 d. Kupiškį įvyko didelės iškilmės — atidengimas ir pašventinimas paminklo. Be to, tą dieną buvo Angelų Sargų atleidai. Suvažiavo į Kupiškį daug tūkstančių žmonių, gal ne tiek į atlaidus, kiek norėdami dalyvauti iškilmingame atidengime žuvusiems kariams paminklo.

Pasibaigus bažnyčioje pamaldoms, nuo vidurinės mokyklos rūmų prasidėjo iškilminga eisena į kapines. Eisenoje dalyvauja: pirma nešami vainikai ir gėlių buketai, paskui — 4 pėst. pulko orkestras, šauliai, vidurinė mokykla, dvi lietuvių pradžios mokyklos, dvi žydų pradžios mokyklos, gaisrininkų komanda su orkestru, pavasarininkų organizacija ir kitos. Paskui organizacijas apie 10.000 žmonių minia.

Paminklą pašventino ir trumpas gedulingas pamaldas (Libera) atlaikė Pandėlio klebonas kun. Šeizys, dalyvaujant daugiau kaip 20 kunigų. Pritaiktą iškilmėms pamokslą pasakė kunigas Bumša. Po pamokslo orkestras sugrojo gedulingą maršą. Po to prasidėjo kalbos.

Prie paminklo sudėta 9 vainikai (jų tarpe 1 Krašto Apsaugos Ministerijos su Vyties Kryžiaus kaspinu ir 1 4 pėst. pulko) ir 16 gyvų gėlių buketų.

I kovą!

Ei, pirmyn, ristieji bėriai,
Kelkit galvas, ei aukštyn!
Mes į kovą jojam spėriai
Mušti lenkus, ei pirmyn!

Ten rytuose dega miestas —
Vilnius — pilis Gedimino.
Ei, bėrasis žirge ristas
Mus į kovą jau vadina.

Girdėt riksmas, sesės verkia,
Broliaus lenkai tebkankina.
Širdis mūsų Vilniun traukia,
Kur sostinė Gedimino.

Ei, pirmyn, eiklieji bėriai,
Skriekit kovon žūtbūtinėn,
Ten laimėsime ar žūsim,
Tik į kovą paskutinę.

Vilnius dega. Lenkai kursto.
Sesės, broliai, vargė skursta.
Ei, žirgelis — juodbėrėlis,
Nešk, kur Vilniaus yr' šalele.

Lenkų kruvinasis aras
Plėšia širdį Lietuvos,
Ei, žirgeli, jokim, Karas
Ten už miško, už kalyos.

Sniegius.

Vidurinės mokyklos salėje, iškilnių rengimo komiteto, kurį sudarė pirmininkas dr. Kriščiūnas, nariai — teismo tardytojas Miežinis ir mokytojas Vaičaitis, buvo suruošti iškilmingi pietūs. Pietuose dalyvavo apie 200 svečių, jų tarpe ir žilas senelis aušrininkas profesorius Matulionis. Vaišes ruošiant, matyti, daug pastangų padėjo vietos inteligentų ponios. Pietų metu ponios taip pat rūpinosi svečių vaišinimu. Jų grakštumas ir svečiais rūpinimasis pasiliko svečių atmintyje. Prie stalo svečiams gražiai patarnavo mokyklos direktoriaus pono Eiduko paskirtos vietos vid. mok. auklėtinės.

Kupiškis iš tikrųjų pasipuošė gražiu paminklu. Tai vienas iš gražiausių jau pastatytų įvairiuose Lietuvos miesteliuose paminklų. Garbė Kupiškio šauliams iniciatoriams, garbė darbščiam paminklo statybos komitetui, garbė Kupiškio visuomenei ir bendrai visiems kupiškėnams, kad jie neužmiršo tų, kurie paaukojo savo brangiausią turtą — gyvybę. Praslinko 10 metų, karžygių kaulai jau supuvo, bet kupiškėnų atmintyje meilės jausmas nedingo. Pastatytas kupiškėnų pastangomis gražus žuvusiems paminklas ir būsimoms kartoms kalbės apie kovas dėl Lietuvos laisvės. Skambūs ir graudingi ant paminklo užrašai ir būsimas kartas sužadins, sužadinami jų širdyse Tėvynės meilę, kaip ir tų, kurie, mylėdami Tėvynę, jau guli pagulde galvas už tautos laisvę ir nepriklausomybę. Jie mylėjo Tėvynę labiau, negu savo gyvybę ir dėl jos mirė. Kupiškėnai karžygių šventą pasiryžimą tinkamai įvertino ir tuo paminklu papuošė jų kapus.

Kapitonas K. Sabalys.

Mylimasis žirge!

Aiklus žirge, ar girdėjai
Seną Vilnių, šventą miestą,
Kur mūs žygiai gimė, ėjo,
Kur vis staugia vilkas piestu!

Ten ir tau dalužė verda,
Ten gaisrų žara liepsnoja;
Gal ir ryt visi už kardų
Ir į žygi mes išjojam.

Mes išjojam vienu mostu,
Panerių kalnai — tai žino;
Mums svarbu tik Vilniaus sostas,
Ir tėvynė Gedimino!

Mes išjojam, laukt negalim —
Juk vilniečiai mūsų broliai,
Ir tau žirge, lemta valioj —
Žūt ar likti Vilniaus tolius!

Mes išjojam. Mūsų žemėj
Lenkas nebegali būti;
Mūsų žygiai kovą lemia,
Mūsų plienas skelbia piūtį!

Aiklus žirge, ristas bėri,
Ilgu, liūdna tėviškėlėj;
Vilniaus žygiuos pasinėre,
Atsikvėps mums širdys vėliai!..

Jonas Vaidelys.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Mokomos komandos mokinių egzaminai.

Spalių mėn. 3 ir 4 d. buvo baigusių 4 art. pulko komandos paskutinio kurso egzaminai. Nors iš grupių į komandą buvo parinkta 24, tačiau ją baigė ir dalyvavo egzaminuose tik 20 žmonių. Laikiusieji egzaminus išlaikė: — 4 labai gerai, 12 — gerai ir likusieji 4 — patenkinamai. Visi pakelti į grandinio laipsnį. Pirmuoju komandą baigė eil. Piecius. Spalių mėn. 5 d. įvyko išleistuvės. Išleistuvėse dalyvavo pulko vadas ir kiti karininkai. Komandos klasė gražiai išpuošta. Sienos nukabintos: — J. E. Respublikos Prezidento A. Smetonos ir kitų Lietuvos veikėjų atvaizdais. 13 val. pradedamos išleistuvių vaišės. Perskaitomas įsakymas pulkui ir išlaikiusiems egzaminus įteikiami baigimo liudymai.

V. p. B. Jablonskis.

7 p. Ž. K. B. pulkas.

Jaunųjų kareivių priesaika. Spalių 12 d. pulko jaunieji kareiviai prisiekė. Po jaudinančios pulko vado kalbos, su vėliava ir orkestru, nužygiavo Klaipėdos katalikų bažnyčion ir atliko iškilmingą priesaikos aktą.

Prisiekusiųjų veiduose buvo matyti didelis rimtumas ir jų akyse spindėjo nepergalimo pasiryžimo kibirkštys.

I. J.

1 gusarų D. L. E. K. Jonušo Radvilos pulkas

Nauji rūmai. Spalių mėn. 4 d. komisija, susidedanti iš inž. Šalkausko, inž. kap. Šeniausko, vyr. leit. Eidukaičio ir valst. kontr. atst. Markūno, iš rangovo Palavinsko priėmė baigtą statyti salę. Ji buvo pradėta statyti 1928 m. gegužės mėn. Salė turi 40 metr. 40 ctm. ilgio, 16 metr. pločio, scena 9 metr. 90 ctm. ilgio ir 7 metr. 50 ctm. pločio. Prie salės įrengta krautuvės patalpa ir keletas kambarių, kuriuos užima pulko kareivių biblioteka ir likt. puskarininkiai. Netrukus bus rengiamas kino teatras. Filmos bus rodomos tris sykius per savaitę.

Erdvioj salėj su visais patogumais galės laikyti paskaitas, rengti vakarus ir t.t. Minimi dalykai ligi

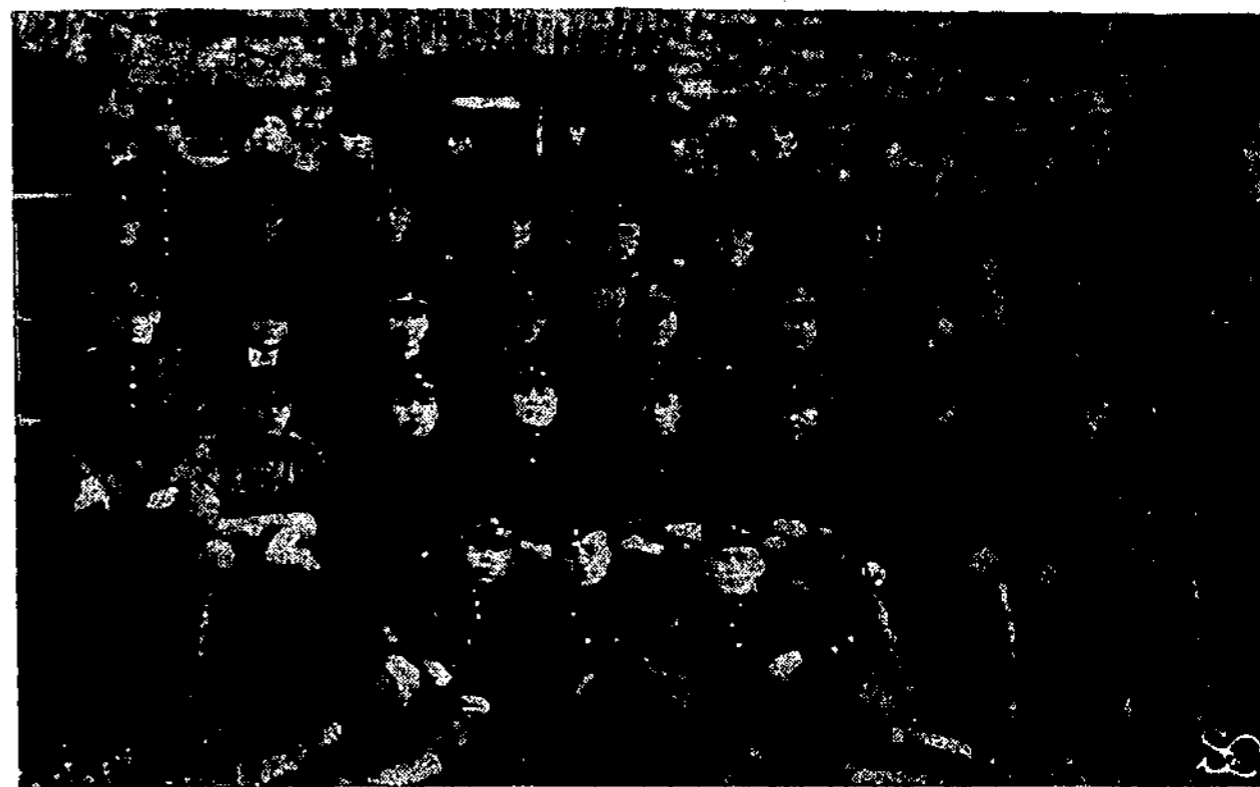

Gusarų pulko naujosios salės išorinė pusė, priešakys.

šiol pulkui buvo neprieinami, neturint nė vienos erdvesnės salės.

Spalių 20 d. įvyks salės pašventimas.

V. p. Dovydenas.

Karo Vet. V-bos arklių kaust. mok. X-ta laida.

Karo Veterinarijos Valdybos arklių kaustymo mokyklos X-ta laida.

Rugsėjo mėn. 30 d. išleista arklių kaustymo mokyklos X-toji laida, kuri buvo surinkta gegužės mėn. 15 dieną.

Mokykloj buvo ir ją baigė 28 mokiniai; šios laidos trys mokiniai baigė pažymėjimu „labai gerai“ ir už gerą kaustymą komisijos buvo apdovanoti, būtent: 1) 8-to pėst. K. K. Vaidato pulko eilinis Bulis Alfredas gavo I-mo laipsnio dovaną — sidabrinį laikrodį, 2) 3-čio artil. pulko eil. Zajančkauskas Stasys — II-ro laipsnio — „P. Burė“ juoda laikrodį ir 3) 1-mo pėst. D. L. K. Gedimino pulko eil. Milinauskas Kostas gavo III-čio laipsnio dovaną „Cyma“ — taip pat juoda laikrodėlį.

Reikia pažymėti, kad minėta mokykla, palyginus, per trumpą kurso laiką, t. y. 4 mėn., paruošia naujus kar. dalims specialistus — arklių kaustytojus, kartu atlikdama daug svarbaus ir reikšmingo darbo, pav., šios laidos mokymo metu mokiniai vietos kar. dalių arkliams pakalė 2744 pasagas, iš jų 745 pasagas patys pagamino. Be praktikos darbų, buvo dar mokoma kaustymo teorija, tikyba, švietimas, daromos ekskursijos ir kt.

Virš. A. Valančius.

2 ulonų L. D. K. Birutės pulkas

Spalių 5 d. šventė metinę šventę. Tik pernai tą dieną p-kui buvo įteikta vėliava, dalyvaujant daugeliui aukštų svečių. Šiomet toji šventė praėjo paprasčiau, nors jos nuotaika buvo p-ke jaučiama. Po pamaldų igulos bažnyčioj įvyko p-ko paradas. Pulko vadas pasakė sveikinimo kalbą. Po to eskadronai, kiekvienas atskirai, turėjo bendrus pietus, dalyvaujant eskadronų vadams ir karininkams. Vakare p-ko kino-teatras dovanai demonstravo p-kui. Karininkų ramovėje ir liktinių pusk. klūbe surengta baliai; vie-

nur ir kitur griežė pasidalinęs p-ke orkestras. Paliai plentą, prie p-ko rajono, padaryta iliuminacijos žibintuvai. Laidyta raketos.

Spalių mėn. 14 d. p-kas susipažino su atvažiuoju Alytun šarvuotu traukiniu, kuris, be kitko, atsivežė pora tankų ir šarvuotą automobilį. Paskutiniai atskirai demonstravo. Nors p-kas jau turėjo progos anksčiau, t. y. tuoj po rugpiūčio 15 d., aplankydamas šarvuotųjų rinktinę ir aerodromą, šiuos paskutinius matyti, bet ir čia labai susidomėję sekė jų veiksmus, kuriems nesudaro kliūčių nei tvoros, nei grioviai. Be to, traukinį atlydėjęs karininkai, plačiau paaikšino apie jų sudėtį ir naudingumą kautynių metu.

A. Bučys.

3 artilerijos pulkas.

Vakaras - spektaklis. Spalių mėn. 13 d. pulko karių klūbo salėje buvo suruoštas didelis ir įdomus spektaklis. Publikoje buvo matyti ne tik puskarininkiai su savo svečiais, bet ir karininkų su šeimomis

bei svečiais. Pulko puskarininkiai artistai — mėgėjai, bendradarbiaudami su stipriomis teatro jėgomis, pastatė „Laisvės kovotojus“ — 4 veiksmų dramą iš Lietuvos kariuomenės pirmųjų dienų.

Iš veikalo pastatymo matyti, kad buvo ruošiasi gana ilgai ir rūpestingai, nes dalykas buvo atliktas gana pavyzdmingai.

Be minėtos dramos, buvo atlikta dar keletas labai charakteringų baletų dalykėlių, kuriuos publika labai pamėgo. Po sceniškosios dalies iki 24 val. buvo šokiai, griežiant karo invalidų orkestrui.

Bendrai, nuo š. m. pavasario, paėmus kapitonui Sidzikauskui švietimo vadovybę, pulke švietimo darbas uoliau varomas. Pulko liktiniai puskarininkiai dabar turi progos prasilavinti vaidyboje ir parodyti ką kareiviai gali toje srityje pasiekti, nes švietimo vadovas įtraukė į tą darbą gabų dramų artistą, kuris yra ir režisierium. Nuo šio laiko pulkas turės ir baletų srityje prityrusį žmogų. Vadinas, vaidybos menas pas mus pulke dar labiau pakils. P.

9 pėst. L. K. Vytenio pulkas.

Šių metų sporto diena buvo numatyta suruošti per pulko 10 metų sukaktuvių šventę, t. y. rugsėjo mėn. 22 d., bet dėl nepalankaus oro buvo atidėta iki spalio mėn. 6 d.

14 val. prasidėjo sportas. Publika prisirinko gana daug. Po pusvalandžio atvyko l. e. apygardos viršininkas, p. gen. št. plkn. ltn. Lanskoronskis. Pagal programą buvo atlikta: karininkų penkiakova; bėgimai: 100, 200, 400 ir 800 mtr.; šokimai į aukštį, į tolį ir su kartimi; rutulio, ieties, granatos ir disko mėtymas; įrankių gimnastika: turnikas, lygiagretės, arklys ir salto; sakalų gimnastika ir piramidės. Sportininkai labai gražiai ir mikliai atliko savo numerius. Tenka pastebėti, kad 9 pulkas turi gerų sportininkų.

Pasibaigus sportui, apygardos viršininkas pasakė sportininkams kalbą, padėkodamas už pastangas ir norą fiziškai tobulėti, nes tauta, kuri turi aukštą fizišką kultūros laipsnį, taip pat ji turi ir stiprą valstybės nepriklausomybei laidą.

Visiems prizus — dovanas įteikė apygardos viršininkas. Gavo šie: 1. Vyr. ltn. Pūrelis: karininkų penkiakova — I vieta. 2. Ltn. Jaruševičius: karininkų penkiakova — II vieta. 3. Nauj. Strimaitis: 100 mtr. bėgimas — 12,9 sek. 4. Eil. Butkus: 200 mtr. bėgimas — 28,2 sek. 5. Gr. Lavinskas: 400 mtr. bėgimas — 63,9 sek. 6. Jaun. pusk. Storpirstis: 800 mtr. bėgimas — 2 min. 18,2 sek. 7. Vyr. pusk. Zaksas: įsibėgėjus su kartimi šokimas — 2,90 mtr. 8. Jaun. pusk. Lvovas: įsibėgėjus šokimas į aukštį — 1,50 mtr. 9. Nauj. Basevičius: įsibėgėjus šokimas į tolį — 4,80 mtr. 10. Kariūnas kand. Jasinskas: rutulio stūmimas — 10,8 mtr. 11. Viršila Sicas: ieties mėtymas — 35,6 mtr. 12. Nauj. Tuminauskas: granatos mėtymas — 52,51 mtr. 13. Jaun. pusk. Rubšaitis: disko mėtymas — 34,49 mtr. 14. Vyr. p. Matulaitis: turnikas ir salto (gavo du prizus). 15. Viršila Rakauskas: lygiagretės. 16. Vyr. p. Petraitis: arklys. 17. Vyr. p. Oleškevičius: granatos mėtymas pilnoje šarvuotėje — 27,4 mtr.

Iš viso išdalinta 18 prizų - dovanų. Be to, apygardos viršininkas, atsivežęs, įteikė apygardos štabo dovaną pulko sporto vedėjui kapit. Miecevičiui.

Įteikus dovanas, sportininkai pro apygardos v-ką praėjo iškilmės maršu. Vtn.

K.S.S. — Klaipėdos kr. 1929 m. futbolo meistris.

Gražiai išsilaukusi praeitus metus ir š. m. pavasarį, Klaipėdos įgulos ir vietos lietuvių sporto sąjungos K.S.S. futbolo komanda ir šio rudens rate liko nenugalėta.

9 p. p. sportas: Viršila Beitas ant turniko.

Iš 9 p. p. sporto: Per arklių šoka vyr. p. Zaksas.

K.S.S. Lyga — Freya Lyga 5:0 (0:0).

X. 6. K.S.S. žaidė su savo priešu Freya. Ši komanda yra ištverminga ir dažnai išeina iš rungtynių laimėtoja. Bet šio rudens rato K.S.S. ir Freyos susitikimas paskutiniajai suteikė nelauktą siurprizą: ji pralaimėjo 5:0.

Pažįstantiems abiejų komandų įėgas, toks rezultatas nėra nuostabus, nes K.S.S. žaidimo laipsnis yra aukštesnis. Ir todėl K.S.S., gal rimčiau rungtynėms prisirengusi, padėjusi daugiau darbo, užtarnautai laimėjo ir tuo priartino sau š. m. Klaipėdos kr. meisterio vardą.

K.S.S. Lyga — Seminarija Lyga 2:0 (0:0).

Kampų sant. 14:2 K.S.S. nd.

X. 13. K.S.S. turėjo paskutinį žaidimą. Priešas — Seminarija Lyga — yra jauna, bet stipri komanda, turinti gerą žaidimo techniką ir labai atkakli. Ji susideda daugiausia iš mokytojų seminarijos auklėtinių. Pavasario rate stovi 2 vietoj.

Šios k-dos prieš žaidimą, įskaitant ir pavasario ratą, taškų turėjo: sem. 11 ir K.S.S. 13. Vadinas, jeigu K.S.S. būtų pralaimėjusi, tai būtų likę po lygiai taškų ir abi minėtos komandos turėtų dar vieną kartą susitikti. Šios rungtynės buvo finalinės K.S.S. žaidė su 2 atsarginiais.

Žaidimas parodė, kad abi komandos yra geros, vieningos, atkaklios ir drausmingos.

Iš pradžios žaidimas buvo platus: mėtėsi po visą aikštę, kol pagaliau prisiplakė prie seminarijos vartų. Jau pirmutinis puslaikis pasiekė 8:1 kampų (kornerių) santykį K.S.S. naudai. Rezultatai liko lygūs: 0:0.

Antras puslaikis buvo labai judrus ir gyvas. Jis, tur būt, pralenkė visus šio rato žaidimus. Iš pradžios K.S.S. smarkiai prasiveržė ir kamuolys sukosi apie Seminar. vartus. Šiame puslaikyje K.S.S. savo naudai gauna dar 6 kampus. Visi žaidėjai atidžiai saugo vartus ir per susigrūdimą K.S.S. tepavyksta padaryti tik du golus, po kurių švilpukas sustabdė žaidimą. Rezultatai 2:0 K.S.S. naudai.

Tuo būdu K.S.S., gavusi 7 taškus rudens ir 8 pavasario rate, laimėjo 1929 m. Klaipėdos krašto futbolo meisterio vardą.

Dabar K.S.S. belieka susifikti su Kauno nugalėtoju ir rungtis Lietuvos pirmenybėms.

I. J.

Klaipėdos rudens miško bėgimai.

X. 13. Klaipėdoje įvyko rudens miško bėgimai. Juose šiais metais tepasirodė 3 sporto organizacijos, iš kurių gausingiausiai dalyvavo K.S.S. Juniorams kelias 3 ir seniorams 5 klm. ilgio. Patys pirmieji abejose distancijose atbėgo K.S.S. atletai: sen. Bruzdeilinas ir jun. aukl. Lekavičius.

I. J.

KSK - Kultus A. L. — LFLS A. L. Spalių m. 13 d. įvyko lygos futbolo rungtynės tarp rimčiausių kandidatų į Kauno apygardos futbolo nugalėtojus. Abi komandos išėjo su geriausiu sąstatu. Todėl rungtynės buvo labai įdomios ir judrios. Pirmam puslaiky abi pusės dažnai prasiveržia pro savo priešu eiles. Po kelių minučių LFLS gauna pendėlį, kurį įmuša Lingis. Greitai ir LFLS gauna pendėlį savo naudai, tačiau jo neįnaudoja. Toliau žaidimas eina prie vieno ir kitų vartų ir abi pusės įmuša po vieną golą. Prieš puslaikio galą LFLS išlygina rezultata, ir puslaikis baigiamas lygiomis 2:2.

Antram puslaiky LFLS pradeda geriau kombinuoti ir įmuša golą. Po keliolikos minučių KSK - Kultus atsilygina. Teisėjas ilgą laiką abejojo ar tikrai buvo golas. LFLS stengėsi įrodyti, kad golo nebuvo, bet teisėjas užskaitė. Kyla aikštėje ginčai ir teisėjas 15 minučių prieš galą nutraukė rungtynes. Rungtynės liko nebaigtos ir teks iš naujo žaisti.

Vokietija — Japonija. Šiais metais įvyko tarpvalstybinės lengvosios atletikos rungtynės tarp Vokietijos ir Japonijos. Rungtynės laimėjo Vokietija santykiu 79,5 prieš 71,5 tšk. Bendrai japonai buvo silpnesni, bet atskirose varžybose toli pralenkdavo vokiečius.

Dviratininkų lenktynės. Spalių m. 13 d. įvyko dviratininkų lenktynės Lietuvos čempiono vardui įgyti. Distancija buvo 100 kl. ruožu Kaunas — Marijampolė — Kaunas. Rungtynėse dalyvavo ir iš provincijos.

Distancija pirmas pravažiavo Gedminas (LDS Kaunas) per 3 v. 44 m. ir 30 sek. (naujas Liet. rekordas). Antras atvažiavo Jankūnas (LDS Šiauliai) per 3 v. 47 min.

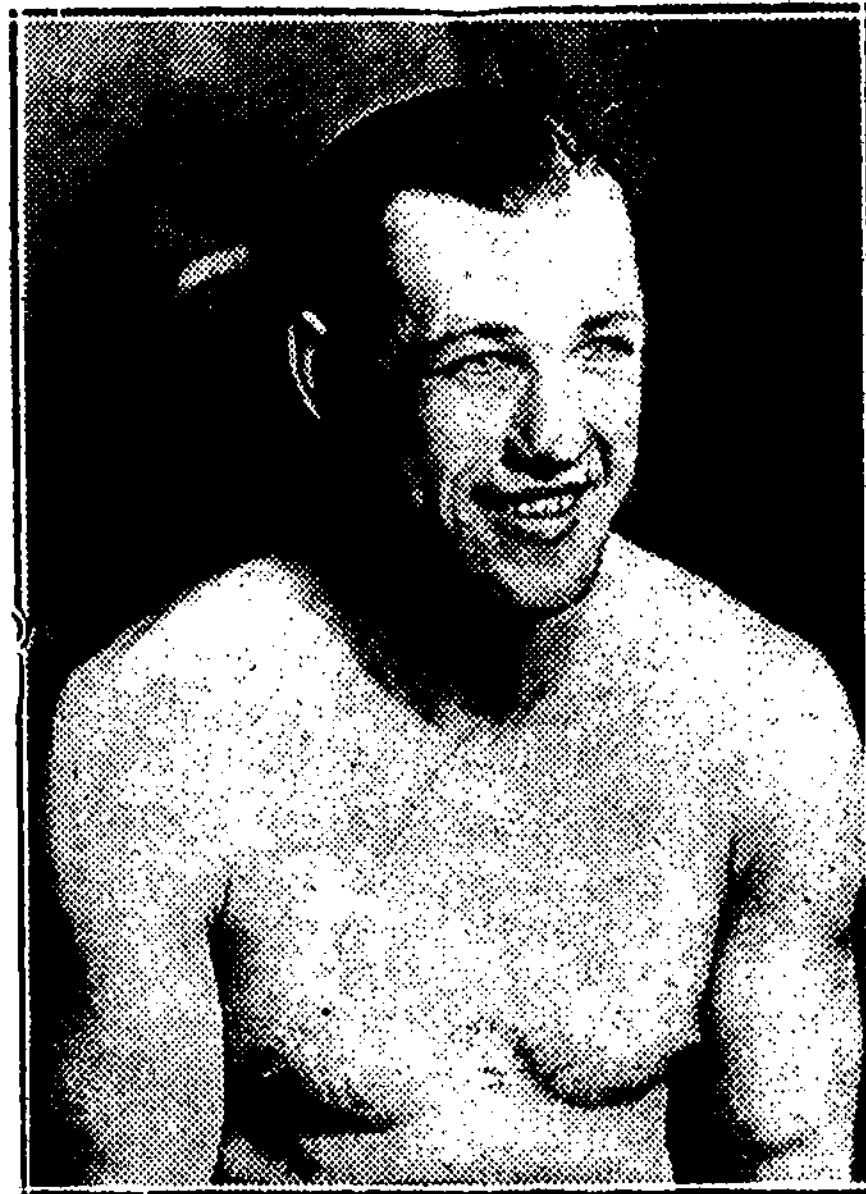
Gedminas tapo Lietuvos čempionu 100 kl. distancijoje ir gavo „Ilustruoto Sporto“ skirtą taure.

Marijampolė. Spalių 19 d. įvyko futbolo rungtynės tarp vietos I LFLS ir 9 p. L. K. Vytenio pulko komandų. Pulkas visai užtarnautai laimėjo 2:0.

„Olimpija“ — Latvijos futbolo čempionas. Spalių m. 13 d. Rygoje įvyko lemiamos futbolo rungtynės Latvijos nugalėtojo vardui įgyti. Olimpija, nugalėjusi RFK santykiu 2:0, tapo Latvijos futbolo nugalėtojas.

Šarkėjus ir Vinča.

Apie tuos du pasaulio galiūnus kalba ir rašo visas pasaulis. Šarkėjus, nugalėjęs anglą Lougraną, tapo žinomas visai Amerikai kaip rimčiausias kandidatas į pasaulio bokso nugalėtojus. Jam tą garbę pripažįsta visi, neišskiriant ir jo priešininkų. Kiekvienas jo priešas po rungtynių paspaudžia ranką ir pripažįsta didelį gabumą bokso srityje. Jo laimėjimai ir didelis bokso supratimas sukelia žmonių tarpe ištisas legendas. Amerikos laikraštis „Vienybė“ štai ką rašo. „Šarkėjui visur laimė ir geras likimas žaidžia. Ir palankumas plaukia iš visur. Neprotingas gaidys irgi prisidėjo prie Šarkėjo laimėjimo su Lougranu. Prieš rungtynes su Šarkėjum Lougranas buvo smarkiai nervuotas ir išvažiavo toliau nuo miesto triukšmo į savo vilą. Bet ir čia poilsio nerado! Čia radosi gaidys, kuris kiekvieną rytą (labai anksti) prie Lougrano lango imdavo negailestingai giedoti. Tokiu gaidžio elgesiu boksininkas buvo labai nepatenkintas. Įkyrus gaidžio balsas be galo jį nervuodavo ir neteko jo nervams atitinkamai pailsėti. Tuo būdu Šarkėjus iš dalies ir gaidžiui privalo būti dėkingas už laimėjimą“. (Minėtas gaidys buvo lietuvių ūkininko).

Juozas Žukauskas - Šarkey. („Dienos“ klėš).

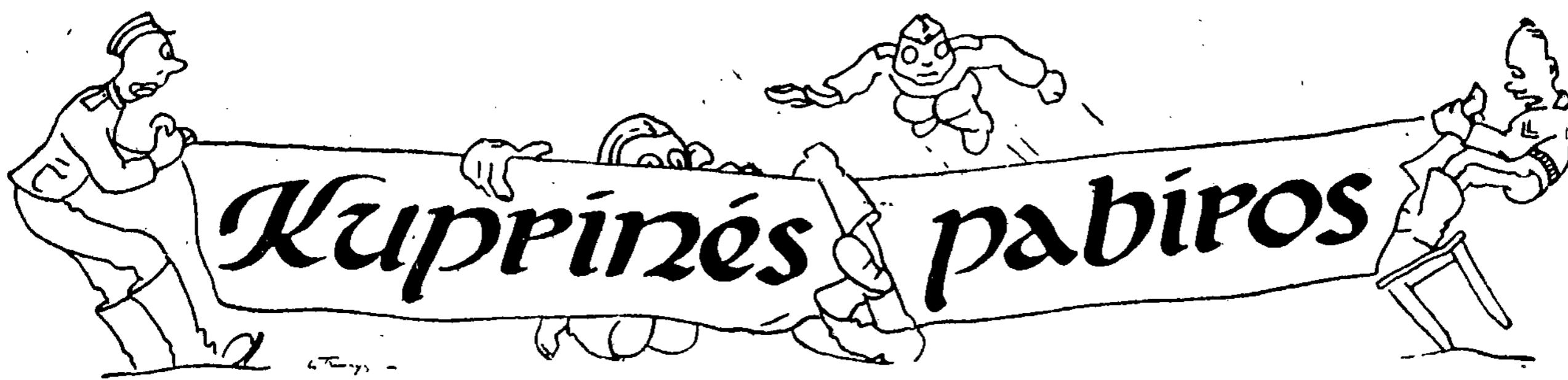
Be galo daug pasakų kalbama apie Šarkėjų visoj Amerikoje. Didindamas savo laimėjimo skaičių Šarkėjus kartu didina ir kapitalą. Pradžioje jis gaudavo už rungtynės po 100.000 dolerių, o dabar suma padidės iki vieno milijono dolerių!

Dabar į pasaulio nugalėtojus laikomi: Šarkėjus - Žukauskas, Šmelingas (vokietis) ir Škott (anglas). Bokso žinovai tvirtina, kad prieš Šarkėjų netekas neatsilaikys ir stato didžiausias sumas, eidami lažybų.

Nepasitenkina Šarkėjus savo laimėjimais. Jis nori palikti savo įpėdinį bokso soste — Juozą Vinčą. Jis mato, kad Vinča turi gerą kūno sudėjimą, gabumus, ilgas ir nesulenkiamas rankas. Tai Juozo dovanos, kurios pagarsins jį visam pasauliui. Šarkėjus vežioja automobiliu Vinčą į bokso treniruotes. Jis moko Juozą bokso gudrumų, kaip tikras tėvas ir stebi jo dideliu pažangumu. Šarkėjus pasakė spaudos atstovams: „Pasitraukęs visai iš boksininkų tarpo — būsiu Vinčos, tikru treneriu (mokytoju)“.

Šarkėjus visur važiuoja su Vinča ir kalbasi lietuviškai. Visur vadina save tikru lietuviu. Vinča kviečia Šarkėjų važiuoti į Lietuvą. Šarkėjus šiam sumanymui pritarė ir padėjęs atvažiuoti, kai pasibaigs kovos dėl pasaulio bokso vainiko. Mes linkim kuo geriausio pasisekimo mūsų tautiečiui Šarkėjui ir užsigrūdinusiam savo kūną Lietuvos kariuomenėje J. Vinčai. Tvirtai tikime, kad jie mūsų neapvils ir stebins pasaulį kietu lietuvių kumščiu!

V. J-kis.

Feljetonas.

KUMELĖ.

3 kuopos manufaktūros „arklidėj“ iš pereinamo rudenio stovėjo iš intendantūros „rekvizuota“ kumelė. Per tą laiką be „arklininko“ akių niekas daugiau kumelaitės ir nematė.

Kumelaitė šitaip atrodo: aukštis pagal reikalą, gali būti mažesnė arba didesnė. Ant visų keturių kojų yra numeracija nuo 1 iki 13. Kūnas apdengtas oda, tik be plaukų ir be galvos. Tuo būdu, jei ji be galvos, tai ir be dantų, akių ir ausų. Ji neėda, nemato, nejaučia ir nežvengia. Laimė dar, kad per tokį ilgą laiką nepravedžiojamą kumelaitę kandės sandėly neišvamzdžiavo.

Vieną gražią sekmadienio dieną išvedė kumelaitę iš „arklidės“ ir pastatė ją kareivinių kieme. Kumelaitė stovi, tarsi uola. Apstojo aplinkui kareivių būrys ir be jokio gailėsčio įvairiausiais būdais pradėjo vargšėlę kankinti. Ji tyli: ji nespiria, nestena, nežvengia ir nekanda.

— Pusdešri, — tare puskarininkis — šok! Pažiūrėsiu tavo vikrumą.

— Tamsta būrininke! — atsiliepė Pusdešris, — aš nežinau kaip, — tartum nieko neišmanęs tęsė. — Parodykit, kaip šokti, tuomet gal ir aš „patropysiu“.

— Na, tai žiūrėk... Šoku!... — pasakė puskarininkis.

Puskarininkis atsitraukė nuo kumelės gal per 12 ar 13 žingsnių, kuo smarkiausiai įsibėgėjo, prie pat kumelės truputį pritūpė, pasispyrė, rankomis palietė jos strėnas ir, tartum kieno nors pastumtas, visomis keturiomis puolė į antrą kumelaitės pusę — bumbtelėjo žemėn ir pilvu sukėlė dulkių kamuolį.

Po nevykusio peršokimo puskarininkis, lyg žaibo trenktas, pašoko nuo žemės ir „nusinėšino“ į kareivines, palikdamas savo vietoj grandinį.

— Birbyne — kreipėsi grandinis, — matei, kaip šoko būrininkas.

— Taip, mačiau! — atsakė eil. Birbynė.

— Šok! Dabar tavo eilė.

— Tamsta skyrininke, taip, kaip būrininkas šoko, aš nenoriu.

— Be kalbų! Šok kaip nori, — griežtai paliepė grandinis.

Birbynė įsibėgėjo iš tokio pat tolumo, padarė tokius pat manieras, kaip ir būrininkas. Bet nelaimė! Dvišakuma atsikorė į kumelės pasturgalį ir, lyg spiruoklio atitrenktas, atšoko atgal.

Eche-che-che. Acha-cha-cha — juokės pilvus susiėmę jo draugai.

— Tai jau ir antras parodė... — tarė kitas.

— Palaukite, — pašokęs kalbėjo Birbynė, — dar kartą pamėginsiu.

— Nebeverta, — atsiliepė žemaitis eil. Smirdžius, — „tas karts nerokunds, būs ir kits“.

— Pirmyn, pirmyn, Birbyne! — šaukė keli balsai.

— A! — teisinosi peršokęs Birbynė, — sakiau, kad aš turiu peršokti.

Iš eilės šoko trečias, ketvirtas ir t. t. Vieni šokėjai kėlė mažesnę, kiti didesnę „ermiderį“ juoką... apjuokė kiti kitus, nors ir patys žinojo, kad ir juos laukia tokia pat „pirtis“.

Pasibaigus eilei, kumelė kiekvieną kartą aukštėjo 10 cm. Juo kumelė aukštėjo, juo mažesnis skaičius atsirado peršokančių.

— Vyrai, jau 12! — kreipėsi į visus grandinis — kas peršoks dabar?

— Tu šok, tu šok! — ragino kitas kitą.

— Na, pirmyn! — atsiliepė narsieji.

— Barščiauskai, tu pirmas! — tarė eil. Kirvapentė.

— Ne! Pirmas šok tu, o aš pasižiūrėsiu, kaip tu stukteliš dvišakumą į kumelės pasturgalį.

— Tai tu manai, kad aš neperšoksiu — matyt, išsikarščiaęs kalbėjo Kirvapentė.

— Žinoma, kad ne! — atsakė Barščiauskas.

— Na, pamatysi!

— Tik, žiūrėk, kad nepriseitų šaukti gydytojo.

— Na, na, tik žiūrėk, kad tau pirma nepriseitų.

— Gerai, pažiūrėsime!

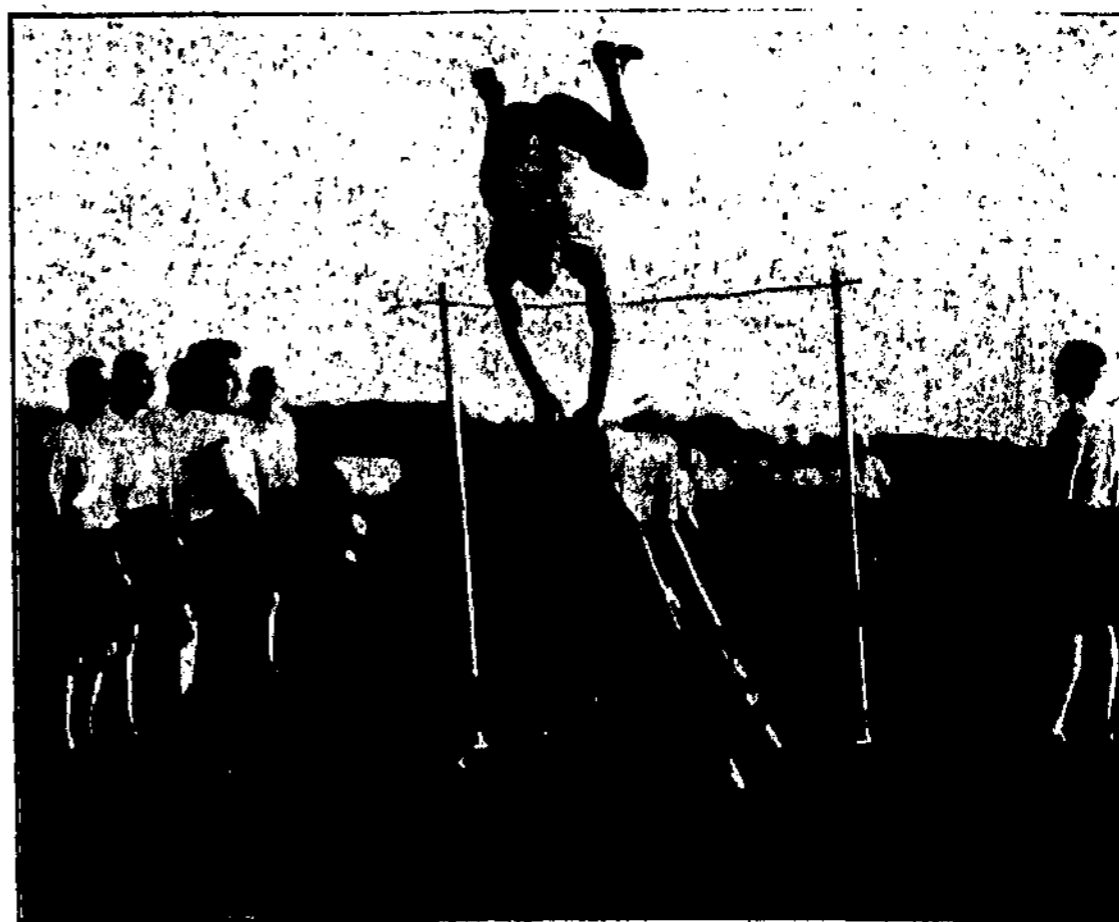
Kirvapentė nuėjo į kumelės užpakalį, gal 15 žingsnių atgal, ir, lyg vėjas, pasileido per kumelaitę. Bet šimtas žino, rodos, viskas buvo gerai, bet būtų, lyg obuolys, krito ant šono.

— Ocho-cho-cho. Ichi-chi-chi — alpo iš juoko kiti.

— A, ar aš tau nesakiau, kad... — kalbėjo Barščiauskas.

— Nesijuok, brolau, kad kaimyno pirtis dega, degs ir tavo — pastebėjo Kirvapentė.

Barščiauskas taip pat padarė visus manieras. Tas dar gardesnę juoką, klegesį sukėlė... Jis virto per galvą „trims kulioms“, susižeidė nosies patį galiuką

„Kumelė“.

ir išsinėrė kairės rankos nyktį. —
 biau juokės.

— Acha! Na ir kaip — kalbėjo
 čiauskui — ar aš tau nesakiau... kad...

Barščiauskas, nosį nuleidęs, tyli, tartum nebilyt.

Kur buvęs, kur nebuvęs ateina kuopos pasiuntinys eil. Stirna: vidutinio ūgio, judrus, gerai susiveržęs diržu, rūbai švarūs ir ištempti, gal ir prosuoti, batai spindė, lyg veidrodis, net akys bijo.

E, Stirna, Stirna! — šaukė kareiviai, pamatę ateinantį Stirną — eik tu arčiau ir parodyk kaip šokinėjai po skynimus, kai tekdavo bėgti nuo šunų ar medžiotojo.

— Tai jūs, matyt, — kalbėjo šaltai Stirna, — norite iš manęs gardžiai pasijuokti. Taip!

— Ne, ne — kalbėjo kiti kareiviai, — juokums užteko iki ausų. Mes norime pamatyti tavo vikrumą.

— Pirmą parodykit, kaip jūs šokot, — Stirna atsiliepė į visus su maža pašaipą.

— Argi tu šių metų sulaukęs dėdės nepažįsti, — atsiliepė eil. Peckelis. — Ar nesi matęs, kaip per kumelę šoka.

— Tai kas, kad esu matęs, — teisinosi Stirna, — bet aš noriu ir jus matyti.

— Žinai! — kalbėjo eil. Smirdžius, — mes nė vienas tokio aukštumo neperšokam.

— Tai, kam mane siundot, jei jūs neperšokat.

— Mat, mat, — mikčiojo Smirdžius, tavo pavarde toki žvėriška, tai gal ir, iš tikrųjų, esi vikrus kaip stirna.

— Prašau manęs neužgaulioti. Tu manei, kad mano tėvas irgi buvo stirna, — čia Stirna kalbėdamas. lyg susipynė.

— Eche-che-che-ichi-chi-chi — juokėsi beveik visi, kurie girdėjo.

— Tai, iš kur gavai tokią pavarde, jei ne iš tėvo, — prikišo neiškentęs savo trigrašį eil. Išruga.

Eikit jūs, kvailiai! Iš kur daugiau gausi pavarde, jei ne iš tėvo, — aiškiai, tartum žirniai, byrėjo iš

Stirnos lūpų žodžiai. — Jei jūs esate lepšės, bobos, išžižėliai ir bijote parodyti, tai aš jums parodysiu, kaip reikia šokti.

Stirna atsitraukė nuo kumelės 10 žingsnių. Visi sužiūro, lyg dyvus pamatę, ir sekė akimis kiekvieną jo judesį.

— Na, na — atsiliepė kažkuris — ar Stirna padarys visiems gėdą ir paims kuopos rekordą.

— Aš manau, kad jis persöks: jis gyvas ir judrus — šnekėjo keli susispietę.

— Valio, valio! — šaukė ir plojo rankomis jo draugai.

— Iš tikrųjų! — kalbėjo Pusdešris, — nors vienas atsirado vyras. Tikras stirna.

Stirnai dar aukščiau pakėlė kumelę, kiek tik buvo galima, bet ir tai jo negąsdino: kiek kartų šokdavo ir vis laimingai peršokdavo.

Visi pripažino, kad Stirna, iš tikrųjų, yra vikrus vyras ir laimėjo kuopos šokimo rekordą.

Stirna draugams pareiškė štai ką, kai jie pradėjo jį kamantinėti, kur taip gerai išmokęs šokti.

— Ganydamas bandą, be galo mėgdavau šokinėti. Su kitais piemenimis pasidarydavome „blusą“, tai yra pasipiaudavome alksnių lazdeles, išmeigdavome dvi į žemę, o trečią perdėdavome skersai, ir visi piemenys šokdavome per ją. Tai buvo mūsų ypatingas sportas. Bet aš ir anuomet už kitus piemenis iššokdavau aukščiau. Šokti aš išmokau ne per vieną dieną. Kai tik ir kur tik pasitaikydavo proga, tai jos neprasnausdavau. Matysit ir jūs, kad nepraeis daugiau mėnesio, jeigu tik šokinėsit kasdien per kumelę, šoksit kaip viesula. Žmogus viską gali, jei tik nori, t. y. lavinas ir dirba. Tik, žinoma, tinginiaujant nieko gero nesulauksit. Žmonės sako: — kepti karveliai į burną nelekia, bet reikalinga pačiam viską pasidaryti ir išmukti. — Draugai, girdėję Stirnos kalbą, rimtai susimąstė ir pasiryžo nuo kumelės neatsitraukti tol, kol ir jie taip pat išmoks šokti kaip ir Stirna.

Čepstas.

Galvosūkių 31 nr. sprendimas.

I. Žiedas. II. Karoliai.

Gerai išsprendė šie asmens: 1) eil. Povilas Mašlikinas (pion. b.), 2) vyr. pusk. Aleškevičius (2 art. p. št.), 3) eil. V. Dapkūnas (4 art. p.), 4) virš. Kairys (2 art. p.), 5) vyr. pusk. J. Peteraitis (šarv. rink. št.)

Galvosūkis 33 nr.

(Vertinamas 2 tš.).

Petrui, Jonui ir Antanui ir jų žmonoms Onai, Magdei ir Barborai visiems kartu 151 metal. Kiekvienas vyras senesnis už savo žmoną penkeriais metais. Petras vieneriais metais senesnis už Magdę, Petrui ir Onai iš viso 48 metal, o Antanui ir Onai iš viso 52 metal.

Sužinokite, kas su kuo vyras ir žmona, ir kiek kam metų.

(Pastaba: galvosūkis turi būti sprendžiamas tik sveikais skaičiais).

Pranešimas.

Š. m. spalio mėn. 27 d. Alytuje įvyksta L. Š. Sąg. Alytaus rinktinės gyvavimo ir darbo dešimtmetis ir žuvusiems dėl Lietuvos Nepriklausomybės pastatyto paminklo atidengimas. Sventeje dalyvans vyriausybės atstovai, daug šaulių ir visuomenės.

Būs pašventinta ir įteikta rinktinėi vėliava, sporto dalis ir pasi-linksminimai. Gėmnazijos šaulių būrys nemokamai suvaidins Šaulių salėje „Savanorio dukte“. Nešauliams įėjimas tik su rekomendacijomis.

Kareivil! Pats skaityk „Kari“
 ir kitus ragink jį skaityti.

Kaina visiems: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. Šelbimai: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuve, Kaune.